

LIETUVIŲ
DIENOS

RAŠYTOJAS JUOZAS KRALIKAUSKAS

LITHUANIAN DAYS
JANUARY 1981

1981 M. SAUSIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas: 664-2919

1981, sausis Nr. 1 (310)
January, 1981 No. 1 (310)

Eina XXXII metai
Volume XXXII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja
REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA

English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, netaikant atskiro pranešimo. Nutraukiamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn.

Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina \$1.80 Single Copy \$1.80

Prenumerata \$18.00, Kanadoje \$20.00
Subscription \$18.00 Per Year, Canada \$20.00

Garbės prenumerata/Honorary subscription \$30.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRSELIAI / COVERS

FRONT COVER

WRITER JUOZAS KRALIKAUSKAS

Juozas Kralikauskas was born near Trakai, Lithuania in 1910 and the early proximity to a site replete with tales and legends of Lithuania's great past probably influenced the historical themes that dominated his later works.

In 1928, Juozas Kralikauskas graduated from the Simas Daukantas Teachers' Institute in Kaunas. In 1932, he finished the Officers Academy there and then received a degree in Humanities from the University of Vilnius in 1940.

After the war, he taught in various school in Germany and moved to Canada in 1947. He is a frequent contributor to Lithuanian publications.

Mr. Kralikauskas is best known for his literary works. His debut as a prose writer was a short story collection published in Lithuania in 1937: *Septyni kalavijai* (Seven Swords). His second short story collection, *Sidabrine Lape* (The Silver Fox) was never published and remained behind in Lithuania in manuscript form.

However, the major portion of his literary production was reserved for the post-war period. He had won six major awards for his novels.

In 1954, J. Kralikauskas reentered Lithuanian literature with "*Urviniai Zmones*" (The Cave Men), a collection of short stories describing the life of Lithuanian immigrants in the gold mines of Canada where he himself had worked for two years. The novel "*Sviesa lange*" (The Light in the Window), published in 1960, also has the gold mines as a background.

J. Kralikauskas is best known for his four novels dealing with Lithuania's past: "*Titnagio Ugnis*" (Fire of Flint), 1962; "*Mindaugo Nuzudymas*" (The Murder of Mindaugas), 1964; "*Vaisvilas*", 1971; "*Tautvila*", 1973. The first two won the annual "Draugas" prize for best novel of the year and the latter two also received prestigious literary awards.

This cycle of four historical novels deals with the period and life of Duke Mindaugas who not only united Lithuania as a nation in 1253 by becoming its king, but also brought Christianity to its pagan people.

J. Kralikauskas has recently given his attention to a later period in Lithuanian history with *Martynas Mazvydas Vilniuje*, 1975, based on the life of the 17th century publisher of the first book in Lithuanian and *Po ultimatumo*, 1980 (After the Ultimatum), describing Lithuania during World War II. Both novels were awarded the "Draugas" prize.

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

	Pal.
A. Vaičiulaitis — Eilėraščiai.	3
Kun. Pr. Gaida — Rašytojas, paskendęs į Lietuvos praeitį. Pokalbis su rašytoju J. Kralikausku. 4-8	
Ignas Medziukas — Lituanistinio švietimo reikalais. ...	9
A. Tenisonas — Naujųjų Metų išdaiga.	9
V. Dundzila - Jonušo vardo stipendininkas.	10
Bronys Raila — Negrįžtamai išėjęs daug paliko. M. Katiliškio nekrologas.	11-12
Dr. Jonas Grinius — literatūros ir meno kritikas ir kūrėjas. Nekrologas. ...	12
J. Br. —	
Jūratė Statkutė-Rozalė — Reportažas iš Pietų Amerikos lietuvių veiklos.	13
J. Statkutė-Rozalė — Adriana Jocytė Tarptautinėse grožio varžybose.	13

ENGLISH SECTION

Being from There, Part Two by Margis Matulionis	16
Library of Congress Seeks Ethnic Publications	17
Father Kezy's Photographic Works Reviewed	17
Lithuanian Writers in the West by John Skirius	18
Lithuanians Defend Their Language and Their Religion	19
On the Lithuanian Wave Length by Vyt. Sirvydas	20
Soviet 'Industrialization'; Cover for Russification, by Rimvydas Paskauskas ..	20
Lithuania in Philately (25), by A. Bernotas	21
Echoes of Gdansk in Lithuanian CP Plenary Meeting	21

L.D. SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

Šiais metais Kalėdinius ir Naujų Metų sveikinimus išdėstome per tris numerius—lapkričio, gruodžio ir sausio mėnesius.

Priežastis yra tokia, kad kai visus sveikinimus sudedame į vieną numerį, permažai lieka vietos kitai medžiagai, be to, ne visus sveikinimus gauname laiku.

Prašytume visus lietuvius profesionalus, veikėjus, prekybininkus prisiųsti savo sveikinimų Naujų Metų progą. Nenustatome kainos—gali būti \$10 ar daugiau. Ypatingai norėtumt gauti L.D. skaitytojų profesionalų—gydytojų, advokatų ir kitų sveikinimų.

Mūsų rašytojai lankosi Lietuvos Pasiuntinybėje Washingtone. Stovint laiptų: Bernardas Brazdžionis, charge d'affaires dr. S. A. Bačkis; sėdi: J. Vaičiulaitienė, A. Vaičiulaitis, O. Bačkienė. (Jurgis Jankus fotografavo)..

Lithuanian writers visiting at the home of the Charge d'Affaires of Lithuania in Washington, D.C. Standing, left to right, poet Bernardas Brazdžionis and charge d'affaires dr. S. A. Bačkis. Seated, left to right: Mrs. A. Vaičiulaitis, A. Vaičiulaitis and O. Bačkis. —Photo J. Jankus

ANTANAS VAIČIULAITIS

LINO ŽIEDAS

Saulei tekant, mėlynasis
Lino žiedas atsivėrė
Ir, aplink žėruojant rasai,
Tviskantį lašelį gėrė.

Lino žiedo gražumėlis:
Upių vandens liulantieji,
Ežerai, padangių mėlis,
Žydras mirksnis: — Ar įspėjai?

Kai namo saulutė slinko,
Lino žiedas susimerkė,
Ir galvelė jo palinko —
Lyg nuliūdo, gal ko verkė.

Nei skaisčiausią žemės turtą,
Galvenėlį jis užvožė
Nuo nakties tamsiųjų burtų
Savo žiedo melsvą grožį.

LAUMĖS

Aš nežinau, kur laimės žlugtą
Velėti rinkos vakare:
Gal Gilijoje, gal Lūkšto
Ar Obelijos ežere. . .

Ir nežinau, prie kokio klevo,
O gal po gluosniais ar šile
Jos laigė ir dainavo,
Išskalbę džiaustė drobules.

Pavogę kūdikėlį prausė
Ir krykštė tarp meldų.
Išmaudę jį balčiausiai,
Liūliavo lig gaidžių.

Aušra jau brėkšta. Ten boluoja
Upeliai mano, ežerai.
Išnyko monai palei Kruoją,
Vien ramūs šnera ojerai.

Iš ką tik išleisto rinkinio
"Ir atlėkė volungė"

LIETUVOS PASIUNTINYBĖ

Vašingtone

Lietuvos atstovo, Dr. S. A. Bačchio, sveikinimas švenčių proga

Lietuvos Pasiuntinybės ir savo vardu
nuoširdžiai sveikinu visus lietuvius Kalėdų
švenčių ir Naujųjų 1981 m. proga

Reikšdamas dėkingumą spaudai, veiksniams,
organizacijoms ir pavieniams asmenims už žygius Lietuvos reikalais bei atodairą Lietuvos diplomatiniais ir konsulariniams atstovams, linkiu, kad 1981 metai
visiems būtų sėkmingi asmeniškai ir ypač koordinuotoje veikloje ginant pavergtųjų tautiečių pagrindines teises ir Lietuvos laisvės bylą.

Dr. S. A. Bačkis
Lietuvos atstovas

1980.XII.12.

RAŠYTOJAS, PASKENDĘS I LIETUVOS PRAEITĮ

Pokalbis su rašytoju Juozu Kralikausku

— *Kas Jus nuvedė iš aukso kasyklų požemio į mūsų tautos viduramžinių požemį?*

— Ten alkani indėnų vaikai tiesdavo į mus rankes šaukdami: "Sam-šy! Sam-šy!" Išskelti paviršium duodavom jiems sumuštinį: giliai žemėje nesuvalgydavom visko ir palikdavom vargšukams lauktuvių, jeigu dar šiandien nepalaidos kelių tonų akmenis nuogriūva. Toji duona, kuria dalindavomės su indėnukais, būdavo labai sunkiai ir pavojuje urvuose uždirbta. Tai buvo duona nelaimingo nelaimingam, varguolio riekutės varguoliui. Ir ne tik indėnų vaikai ten šaukė: "Sam-šy! Sam-šy!"

Keturiasdešimt širdžių iš Lietuvos, 40 iš skausmo:

Sam-šy! — teisybės, pasauli tolimasis, teisybės!

Sam-šy! — gyvenimo, ko nors gi šviesesnio!

Sam-šy! — vilties tokiam gi netikrume, bent nors vilties!

Sam-šy! — ištiesk man pagalbos ranką, aš jau ant prarajos krašto, ranką!...

Tai ši kančia ir aitrus ilgesys nuvedė mane iš aukso kasyklų požemio į mūsų tautos lobių požemį. Ieškojau vėl pasaulio, veržiausi atgal. Ir atsидūriau tautos pasąmonės pasaulyje: po klaidų ir keistų urvų — pilių šalyje. Nuo indėnų ir urvinių "gorilų" — pas karalių Mindaugą... Jo tragedija — pati didžioji lietuvių tautos tragedija,

kurios pasėkmės kraujo gijom atsekė ir mus keturiasdešimt į šitas aukso kasyklas.

O gal dar ir dėl to, kad mano tėviškė — netoli Vilniaus ir Trakų, kad nuo šių miestų nuožmiai demarkacijos linijos atskirtas brendau. Dėl šitos baisios prarajos gėla manyje tvinko su metais ir baigiamomis klasėmis. Tas sopulys nukreipė mane į istoriją. Vilnius ir Trakai — jau Lenkija! Gi nė joks girtas negalėjo taip beprotiškai susapnuoti karaliaus Mindaugo laikais.

— *Kodėl istorinių romanų tetralogija iš XIII a., o ne kurio kito?*

— Iš visos praeities man įdomiausias mūsų istorijos saulėtekis. Bet juo labiau dėl to, kad XIII a. lemtingiausias ir kruviniausias baltų istorijoje. XIII a. pilnas pasibaisėtino baltų naikino. Nė vieną kitą šimtmetį nebuvo tiek išlieta baltų (aisčių) kraujo kaip XIII. Degino ir naikino Lietuvą, klastingai teriojo ir niokojo. Tai nuolatinių ir masinių žudynių ištisas šimtmetis — baltų kankinystės šimtmetis. Labai žiaurios kovos baltų žemėse dažnai virsdavo ištisomis didžiulėmis skerdynėmis. Šai eiliuotinė KRONIKA pačio vokiečio lūpomis byloja:

"...Dzinterės pilį paėmė, kryžiuočiai ją uždegė ir išžudė vyresnius kaip vienuolika metų igulos vyrus, / o sužeistuosius sumetė į ugnį..."

Viena iš didžiųjų blogybių, kurią kryžiuočiai nuolat sistemingai praktikavo: netikėtai užpuolus deginti baltų kaimus ir mantą, deginti pasėlius ant laukų ir priešpilius, kuriuose būdavo laikoma grūdai (duona bei sėkla) ir kitas maistas bei ištekliai. Po to dažnai užeidavo badas ir epidemijos.

XIII a. Livonijos kalavijuočiai užėmė Sėlių žemę kairiajame Dauguvos krante. XIII a. Latgaliai pagaliau neištvėrė pasidavė kalavijuočiams. 1267 m. buvo galutinai užkariauti Kuršiai. 1260-74 m. kryžiuočių ordinas žiauriausiu būdu nugalėjo didįjį vakarinių baltų (prūsų) sukilimą. 1274 m. tas pats ordinas visa savo jėga ir žiaurumu atsisuko prieš Nadruvą (centrinė žemė buvo apie Įsrutį) ir Skalvą. Žiauriose žudynėse nadruviai buvo visai išnaikinti: *visa kilties sritis virto dykra*. 1252 m. Livonijos ordinas užvaldė Žemaičių Klaipėdą. XIII a. paskutiniame ketvirtadalyje lenkai (mozūrai) drauge su kryžiuočiais galutinai nugalėjo Jotvingius, amžinai pašalindami juos iš istorijos arenos.

XIII-me amžiuje su nepaprasta jėga ir politiko meistriškumu įsiamžino Mindaugas, palikdamas tautai savo karališkąją karūną. Deja, žemė — kurioje jos karalius kadaise jodinėjo — per 700 metų nepagimdė tokio antrojo, kuris būtų pajėgęs šalia atsistoti ir tą karūną užsidėti.

Ir skaudžiai susiaurėjo buvusios plačios baltų žemės. Ir iš mūsų tautos tapo atimta dideli etnografiniai plotai rytuose, pietuose ir vakaruose. Per 700 metų pasibaisėtina aptirpo ši gyvybinė ledo lytis, ant kurios plaukia mūsų tauta istorijos upėje.

Neapsakomai mėgstu saulėtekį. Kartą pamačiau tekančios saulės dar vos kraštelį: pro rūką, pro miglą, viršum rūstaus, juodo koloso (lyg kalno, lyg uolos). Žiūrėjau ir stebėjau: panašus gi buvo ir mūsų istorijos saulėtekis. Šis titnaginis kolosas — Karalius Mindaugas. O tas viršuj titnago žeris saulės kraštas — jo karūna! O gal šitai yra Mindaugo deganti gyvastis, jo ugninė dvasia?.. Taryt ir buvo "Titnago ugnies" pati pradžia.

— *Kuo daugiau pasitikėjote rašydamas istorinius romanus: studijomis ar kūrybine vaizduote?*

— Istorinis romanas neturėtų prieštauti istoriniams šaltiniams, dokumentams, kronikoms bei medžiaginiams liudininkams. Autoriui yra būtina kuo geriau pažinti vaizduojamojo meto politines, ekonomines ir socialines aplinkybes. Istorinis romanas privalo turėti objektyviai svarų istorinį pagrindą bei foną. Tad, be abejo, šiam siekiniui tikresnė atrama yra mokslinės studijos negu kūrybinė nuojauta, nors ir ši padeda. Juk anot Pasaklio ("Pensees") "Mes pažįstame tiesą ne tik protu, bet taip pat ir širdimi."

Ir iš tikrųjų mes, lietuviai, pvz. savo senąją religiją neretais atvejais atpažįstame tiesiog "instinktu". Širdimi bei instinktu net giliau negu protu įsigauname į senovinę pasaulėjautą per tautosaką, papročius, tikėjimus, burtus ir prietarus. Širdimi bei

Dr. J. Žmuidzinas, rašyt. J. Kralikauskas ir V. Kralikauskienė.

Foto nuotr. S. Dabkaus

Dr. J. Žmuidzinas, author J. Kralikauskas, and V. Kralikauskas.

instinktu intymiau užgirstame tautos autentiškuosius išgyvenimus praeityje. Tačiau už istorinę man daug brangesnė buvo meninė tiesa bei tikrovė. O šio tikslo linkui taką apšviesti tegali jau tik kūrybinė nuojauta.

— Kokį ryšį turi pvz. "Mindaugo nužudymas" su nūdienu?

— Mėginame stuksenti į pasaulio dėmesį bei sąžinę, o vengiame liudyti, kad mūsų valstybinė tradicija daugiau negu 700 metų senumo. Santykiaudami su šventimaisiais šito neakcentuojame, net suvis nutylime. Betgi dėl tautos garbės ir ateities šitą tiesą liudyti yra būtina. Kokia gi prasmė mindauginę Lietuvos valstybę ir epochą slėpti nuo svetimtaučių ir nuo savo jaunimo? Nejaugi mums gėda, kad ji 700 metų senesnė už daugel Afrikos valstybių, kurios neseniai priimtos į Jungtines Tautas? Juk nuo Lietuvos suvienytojo, krikštytojo ir Vakarų link nukreipėjo mirties buvo jau praėję 229 metai, kai Kolumbas atrado Amerikos žemyną. Tad argi nesame ir mes dar samoksle prieš Lietuvos suvienytoją ir krikštytoją?

Be abejo, brangi 1918 metų Vasario šešioliktosios atmintis: didelis tautos laimėjimas naujaisiais laikais. O vis dėlto tai juk valstybės atkūrimo (ne įkūrimo) data: ji neturėtų mūsų jaunimo ir svetimtaučių akims užstoti didžiąją Lietuvos valstybės praeitį. *Tebūtų Vasario 16 minima sąryšyje su mindaugine epocha; tebutų mindauginė epocha greta 1918. II. 16!* Argi nesudarome svetimtaučiams įspūdžio, kad lietuviai savo valstybę tėra turėję tik tarp Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų? XIII amžiuje Mindaugo Lietuvą žinojo popiežius ir Vakarų Europa. XX amžiuje Lietuva žemėlapiuose atžymima Rusijos dalimi: netgi enciklopedijose ir atlasuose, kurie išleidžiami Vakaruose. Ar dėl to tik kiti kalti?

Klaikiame samoksle prieš Mindaugą ir visoje praeityje su šiurpuliu regime, kad mūsų tautos nelaimės buvo ne tik dėl kaimynų imperializmo, bet ir dėl savo kaltybių. Baltai pernelyg daug kraujo ir jėgų išliejo vidaus kovose. Dėl nesantarvės ir suskilimo pražuvo karingieji prūsai, dėl to ir dar narsesni jotvingiai. Vos tik vos nepražuvo dėl to ir mūsų Lietuva. Bet argi nekartojame lyg apkerėti tų pat nuodėmių? Ar mes nekartojame fatališkų klaidų?

Niekam nežinomame milžinkapyje mūsų vienintelis karalius: Lietuvos suvienytojas, krikštytojas, nukreipėjas Vakarų link, gynėjas nuo totorių ir slavų antplūdžių. Jis prieš 700 metų gerai suprato Lietuvos egzistencines problemas, kurios ir šandie tos pačios. Jis iš priešistorijos įvedė Lietuvą

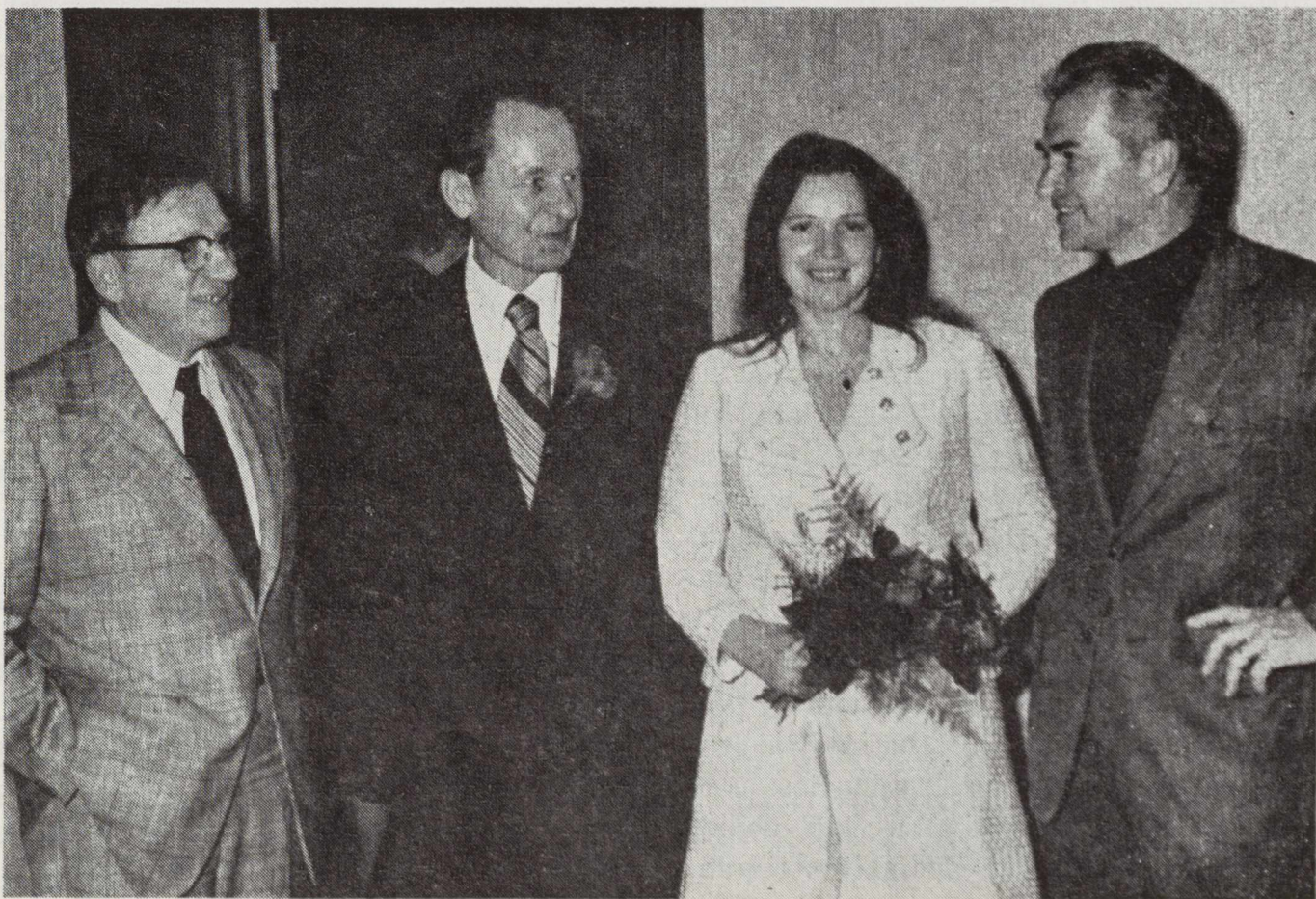
istorijon. Ir šiurpiai nejauku, kad jį ir jo sūnus nužudė savieji trumparegiai. *Betgi kažkas jau tikrai fatališko, kad net ir mes...*

— Kaip Jums atrodo, Mindaugas mirė katalikas ar sugrįžęs į senąją tikėjimą?

— Ar galėjo senoji pasaulėžiūra taip greit ir lengvai persimainyti į katalikiškąją sampratą bei jauseną pasaulio ir kūrinijos, o juo labiau — Dievo ir pomirtinio gyvenimo? Buvo maždaug toks pat kaip ir kiti naujakrikštai valdovai: Konstantinas D., Karolis D., lenkų Mieško, rusų Vladimiras, danų Haraldas. Mindaugą nužudė pagony, senosios religijos reakcija. Žudė kaip tik dėl to, kad jis krikščionybės tvirtai laikėsi, kad buvo neperkalbamas. Pagonijai jau nebuvo vilties, kad jis "pasiitaisys". Matė, kad ir jo sūnūs eis tėvo keliu. Jeigu būtų atkritęs tautos religijon, nebūtų ir šitokios dalios sulaukęs. Tai tokia pat pagonių reakcija kaip Danijoje (net pats sūnus prieš Haraldą), Norvegijoje prieš Olavą I, Lenkijoje, Vengrijoje, Kijeve po Vladimiro etc. Tokios reakcijos vadui būdinga valdžios geismas, sosto troškulys.

Mindaugo tragedija buvo toks šiurpus perspėjimas, kad net šitokie viešpačiai kaip Traidenis, Vytenis, Gediminas, Algirdas ir Kęstutis nedrįso krikštytis. Jie gerai žinojo, kas ir už ką išžudė Mindaugą ir jo sūnus. Vytenis 1298 m. buvo Rygoje pareiškęs ketinąs pereiti krikščionių tikėjimą, betgi neperėjo. Kodėl? Karalius Gediminas (kraliumi jį vadino kronikos, užsienio

valdovų dokumentai ir jis pats save) 1322 m. laiške popiežiui Jonui XXII pareiškė ketinąs krikštytis. Tačiau 1324 m. popiežiaus legatų pasiuntiniams Vilniuje pasakė girdint visai didžiūnų tarybai: jis nieko neįgaliojęs rašyti apie pasiryžimą krikštytis, ir tegul esą mane pakrikštija velnias. Šaltinis liudija, kad Gediminui buvo atvirai pagrasinta mindaugine dalia, jeigu jis apsikrikštytų. Jeigu būtų atkritęs, kaipgi tada popiežius Klemensas IV Mindaugą 1268 m. prisimintų "šviesaus atminimo Mindaugu"? O pagal Ipatijaus kroniką išeity, kad Mindaugas niekad nebuvo krikščionimi: esą, jis pagoniškų burtų ir prietarų laikėsis per visą gyvenimą. Betgi *Ipatjevskij spisok* buvo sukompiliuotas jau 14-15 amžių sąvartoje vienuolyne prie Kostromos. Jame ryšku pravoslaviškas bei kniaziškas patriotizmas, atsiminimų bei įspūdžių fragmentuose stoka objektyvumo lietuviams ir jotvingiams, o karaliui Mindaugui — ištiesai didelė neapykanta. Mindaugo apostazija apdainuota (ar "apgiedota") Eiliuotinėje Livonijos kronikoje. Ten Livonijos ordino karys (aiškus karų žinovas bei dalyvis) rimuotomis eilėmis apdainavo "Dievo viešpatijos" kovą su "Velnų viešpatija". Jam lietuviai — Dievo priešai, velnio vaikai, klausą velnio nurodymų; o riteriai — Dievo vaikai, jo bebaimiai kovotojai. Tad jam taip ir atrodo: *jeigu Mindaugas atkrito nuo politinės sąjungos su Ordinu*, tai atkrito pagonybėn, "Velnų viešpatijon", yra tapęs jau paties Dievo priešu.

Po "Vaišvilko" pristatymo. Iš kairės: literatūros kritikas Vladas Šaltmiras, autorius Juozas Kralikauskas su žmona Vanda ir dr. Aleksas Valadka.

From right to left, Dr. Aleksas Valadka, Vanda Kralikauskas, Juozas Kralikauskas and Vladas Šaltmiras.

— *Ar nebūtų Lietuva tapusi pravoslaviška, jeigu Vaišvilkas būtų ilgiau užsilikęs valdovu?*

— Mindaugas apsikrikštijęs valdė dvyliką metų, bet jam mirštant Lietuva toli gražu dar nebuvo tapusi katalikišku kraštu. Dar nebuvo nei vyskupijos, nei parapijų bei bažnytinio gyvenimo organizacijos, nei tautos masė priėmusi krikštą. Vaišvilkas sostą perdavė Švarnui, vis tiek gi pravoslavui. Tas pat būtų buvęs, jeigu kas būtų perėmęs ir dešimčia metų vėliau. Po Mindaugo abu pravoslavai labai neilgai tevaldė (ir tai su nuolatine Galičo Volinijos parama). Lietuvoje tada iškilti ir paveldimai įsiviešpatauti tegalėjo tik tautos tikėjimo valdovas.

Pravoslavišku kraštu tapti atsirado ypatingai rimta galimybė tikrai po Kęstučio mirties. Juk kiek maža betrukė, kad Jogaila būtų vedęs Maskvos kniaziaus Dimitro Doniečio vyriausią dukterį Sofiją. Jogailos motina Juliona — pravoslavė, po Algirdo mirties įgijusi daug galios; septynios seserys ir vienuolika brolių — dauguma pravoslavai. Lietuva jau tik vos vos nenusivėrė į maskvinį tikėjimą: jaugi net trys dokumentai buvo sudaryti Jogailos motinos su Maskvos Dimitru. Tapęs pravoslavu, Jogaila būtų buvęs toks pat uolus, koks buvo katalikas: 1386 m. vasario m. 15 d. apsikrikštijęs, jau tą patį metų pabaigoj atvyko Vilniun ir įsakė sunaikinti Šventaragio ir kitų alkų aukurus, o jų vietoj statyti bažnyčias; įsakė kirsti šventuosius medžius ir namuose užmušinėti žalčius...

Nepaprastai vienišo Vaišvilko dalia — ne Jogailos! Ir jaugi net po 117 metų! Katalikybės ir stačiatikybės konfrontacijos Lietuvoje Vaišvilko metu dar beveik nebūta. Juk prieš pagonių revoliuciją kovojo Vaišvilkas bei pravoslavai petys petin šalia mindauginių katalikų. Tarp lotyniškojo kryžiaus ir dvikryžminio bizantiškojo tada Lietuvoje dvikovo dar nebuvo. Nieko panašaus į 1387 metais katalikybės ir stačiatikybės konfrontaciją, kai Jogaila paskelbė *"Pelenų dienos privilegiją"* ir katalikybę esant *privaloma valstybine religija*, ir kai uždraudė katalikams vedybas su rusais bei nekatalikais. Jo įsakymuose pabrėžta: bus vartojamos "kūno bausmės", arba bus "jėga priversti". *Mindaugas ir Vaišvilkas nebuvo tokie prievartingi misininkai.* Jogaila stengėsi pasirodyti geru kataliku prieš lenkus ir kryžiuočius, nors vokiečiai vistiek šaipėsi: "... dėl dailios moters leido, kad jam ant galvos užpiltų truputį vandens."

Lietuvon — kaip beveik ir visosna Europos tautosna — krikštas turėjo ateiti iš kaimynų. Taigi arba iš kryžiuočių, arba

Rašytojo Kraliausko minėjimo metu — Iš kairės sėdi: dail. H. Žmuidzinienė, dr. J. Žmuidzinas, Lietuvos konsulas, rašyt. J. Kraliauskas, kun. dr. Pr. Gaida, K. Jankuvienė; stovi: rašytojas Jurgis Jankus, minėjime apibūdinęs J. Kraliausko asmenį ir kūrėją, V. Kraliauskienė ir kun. Staškus.

Foto St. Dabkaus

rusų, arba lenkų. *Tuoju po Kęstučio buvo antrą kartą sprendžiamas Lietuvos likimas: Rytų sferon ar Vakarų?* Šiuokart tik jau ne iš Ordino! Net jau livoniečiai vokiečiai Vilniuje, net tas gabus įtakingasis Hanulo aktyviai parėmė Jogailos išvyką Krokuvon: Liudviko Anjou dukters Jadvygės rankos ir Lenkijos karaliaus karūnos.

— *Kai kas romane "Tautvila" išžiūri analogiją tarp Tautvilos ir mūsų dalios. Ką dėl to pasakytumėt?*

— Gyvenam šandie, tačiau ne šia diena: ką susitaupęs — praeityje susitaupęs, ką išmokęs — praeityje išmokęs. Esam praeities pagimdyti ir užauginti, praeitim mitę ir apsirengę. Dabartis neatidaloma nuo praeities. Mano istorinių romanų (ne vien tik "Tautvilos") žmonės iš tolimosios praeities, tačiau gyvena dabar — ir tik dėl dabarties. "Tautvilos" konfliktai ir problemos yra giluminiai mūsų dabarties konfliktai ir problematika. Tautvilos dalia — šimtų tūkstančių lietuvių dalia: Amerikoje, Kanadoje, Australijoje, Sibire, visam pasauly, net ir Lietuvoje.

Koks impulsas ar akstinas paskatino rašyti romaną "Martynas Mažvydas Vilniuje?"

— Daugiausia nusvėrė nuostaba. Toks gi didis mūsų tautos talentas, iškilęs ir apsireiškęs taip nepaprastai ir lemtingai! Vienas didžiųjų mūsų tautos pranašų bei kelrodžių. Ir kad problemos, dėl kurių jis kentėjo ir grūmėsi, nė trupučio nepaseno: tebėra labai opios ir šandie. Dėl mūsų meto dinamikos bei tempo šios problemos juo labiau aštrios ir pavojingos. Štai, negandos akivaizdoje Martynui Mažvydai

Seated: Artist H. Žmuidzinas, Dr. J. Žmuidzinas, Author J. Kraliauskas, Rev. P. Gaida, Ph.D., and Mrs. Jankus.

Standing: Author J. Jankus, V. Kraliauskas and Rev. J. Staskus.

lietuvių kalba — tai šventasis paveldėjimas tautai išgelbėti ir lietuviui išganyti. Jam liaudies kalba — tai tautos išlikimo garantija, tarsi pats kraujas, pati gyvybė. Pagal Mažvydą kelias į tiesą ir šviesumą, į Dievą bei amžinybę — per gimtąjį žodį. Kad jis dėl lietuviško žodžio tiek kentėjo, triūsėję, šitiek vargelio turėjo pakelti, jaučiu su metais jam vis gilesnę pagarbą ir dėkingumą. Ir kad jo žodis — tai iš nuosirdžiausio sisitikinimo, grynas sąžinės balsas. Literatūros darbui buvo atsidėjęs visą gyvenimą. Tad atsišlieji tarsi į atramą. Sustiprina, paguodžia, paryškina prasmę tavo darbo bei rūpesčio. Didelio humanistinio išsilavinimo, gerai mokėjęs keletą kalbų (ypač klasikinę lotynų kalbą), didis mokytojas ir žodžio žynys. Metai po metų jis man buvo tarsi koks labai gerbiamas profesorius, brangus ir mylimas. Svetur gyvendamas jis iki mirties išlaikė tautinę sąmonę. Iki mirties jam lietuvių kalba buvo "mūsų lietuvių kalba". Šią temą išsirenkant nusvėrė didžiulė bei daugiopos pirmosios lietuvių knygos reikšmė.

— *Jūsų romanuose itin dominuoja Vilnius, net ir pavadinimuose: "Martynas Mažvydas Vilniuje". "Įkaitę Vilniaus akys". Kodėl?*

— Mano tėviškė buvo aukštumoje. Ji tik vos už kelių kilometrų į vakarus nuo damarkacijos linijos. Vilniaus pašvaistę dažnai vakarais matydavau metai po metų. Neretai girdėdavau kalbant apie Vilnių, apie Kalvarijas ir Aušros Vartus. Ilgas valandas pražiūrėdavau į tą Vilniaus pazarėlį, tokį panašų į ankstyvą aušrą. Mūsų tautą ir mūsų žemę nuožmiai skyrė

Ar Mindaugo, Gedimino ar Vytauto epochoje galėjo kuris kareiva taip juokingai susapnuoti, kad Vilnius — vienoje sienos pusėje, o Kernavė — jau antroje? Susapnuoti taip siaubingai, kad Vilnius ir Trakai bus jau... Lenkijos teritorija? Kad dar net ir to nebus gana: lenkai pagaliau ultimatumą atsiųs?..

Tai pakelti gal būtų buvę lengviau, jeigu būčiau augęs kur nors prie Nevėžio ar Dubysos, jeigu nebūčiau tiek daug į Vilniaus pazarėlį žiūrėjęs...

Apie Martyną Mažvydą, Vilniaus universitetą, Konstantiną Širvydą, Joną Jaknavičių ir kitus iš XVI-XVII a. jaa seniai vis pagalvodavau.

Šiuose romanuose ašis — senasis Vilnius.

Aš tikiu: savo kūrybos viršūnę būčiau pasiekęs tiktai gyvendamas Vilniuje. Mano mama gimdė ir vis laidojo, gimdė ir vėl laidojo. Ir gaudžiai verkdamas padarė įžadą: kai dabar gims (visti, berniukas ar mergaitė), vienerių metų nusineš per Sekmines pati į Vilnių, apeis Kalvarijas, Katedrą ir Šv. Kazimiero karstą, iš visos širdies melsis į Motiną Aušros Vartuose. Ir kaip tik gimiau aš. Mama kaigi neįvykdytų savo įžado! Ir štai jau išgyvenau 70 metų...

Vilnius buvo ir tebėra man mįslė: galbūt jame mano likimo raktas.

— *Tema pasirenkate grynai literatūrinio tikslu, ar gal turėdamas ir kitų motyvų?*

— Labiausiai rūpėjo ir teberūpi literatūriniai motyvai. Rašiau dailiosios literatūros dalyką; stengiausi, kad jis kuo daugiau turėtų meninės vertės, būtų savitas. O jeigu giliau įsiklausysi, išsižiūrėsi, įsijausi, visoje plačioje perspektyvoje pergaltvosi ir iš širdies rašysi, tai ir kiti motyvai jau savaime atsisauks. Tema iš tikrųjų — lietuvis ir jo istorija. O istorija — kolektyviškumas. Istorinį romaną berašydamas, lietuvis gal net ir negalėtų nuslopinti ar išvengti savo tautinės pasaulėžiūros bei pasaulėjautos ir nūdienio įprasminimo.

— *Ar "Po ultimatumo" yra trilogijos trečiasis (du pirmieji: "Urviniai žmonės" ir "Šviesa lange")? Kuo šie trys giminingi, kas juos riša, kuo susieti?*

— Jeigu nebūtų buvę Maskvos ultimatumo 1940.VI.15, tai nebūtų ir šitos trilogijos: "Urviniai žmonės" (1954), "Šviesa lange" (1960) ir "Po ultimatumo" (1980). Visų trijų ta pati kilmė (gimimo priežastis). Šie romanai giminingi tema, įvykių tikroviškumu, pilkai tamsia nuotaka, rūsčiom ir tragiškom gaidom. Juos riša tos pačios giluminės problemos bei klausimai: lietuvis ir visos tautos būtis bei likimas XX a. viduryje.

Pats jau Maskvos ultimatumas 1940.VI.15 buvo kategoriškai smurtingas: sulaužytos visos sutartys, kurios buvo sudarytos su nepriklausoma Lietuvos valstybe. Tautą iškart sukaustė okupacinis brutalumas, žiauri prievarta ir sekimas. Nepriklausomą Lietuvą tu tegali prisiminti jau tik vien kaip kruviną, bauriai buržuazinę, tamsią, mažne be jokių moralinių vertybių. O jeigu neištveręs prasižiosi — pražuvis! Ir negi išdrįstum STALINĄ mažiau garbinti kaip Dievą? Negi savo motinai daugiau tikėtum negu agitatoriui-partorgui? O gal išdrįstum galvoti, kad tavo tėvas yra tau didesnis draugas už draugą ir tėvą STALINĄ? Nejau išdrįstum bet ką galvoti ir matyti kitaip negu tau įsakoma galvoti ir matyti?..

Ir niekino, ir naikino lietuvis Stalinas, tūkstančius ištrėmė gyvuliniuose vagonuose į mirties ir kančių lagerius Sibire. O paskum Staliną pakeitė Hitleris, NKVD — GESTAPO. Ir kiek gi lietuvių turėjo numirti per anksti ir baisia mirtim, o net nežinodami už ką, kodėl. Tad vėl sugrįžtant Stalinui su siaubinguoju NKVD ir armijų įniršiu, pasitraukėme iš didelės baimės, tik iš baisesimosi, kad frontų ir keršto siautulyje nepakliūtumėm tarp girnų akmenų, kad netaptumėm kankiniais kaip anie žemėje, ar aukomis kaip anie Sibire...

Atsidūrėm galop toli Vakaruose, tačiau nuo kankynės vis tiek neišsigelbėjom. Ypač iki 1954 m. čia neapsakomai ilgu ir skausminga. Žinėlė iš Lietuvos tik retai kada — ir tik vis negera, bloga ar tiesiog baisi.

Ogi ta vadinamoji "klasių kova"! Sumaitoti ir nuogi kruvini lietuvių lavonai išmestami aikštėse viduryje miestelių, idant ten viešai (arti savo tėviškių!) tysotų kelias paras!..

Tai anais košmaro metais (1948-54) buvo parašyta "Urviniai žmonės" ir "Šviesa lange". "Urviniai žmonės" buvo netrukus išleisti Čikagoje (1954 m. Lietuviškos Knygos Klubas leid.). "Šviesa lange" įstriogo, užtruko kelerius metus ir pagaliau išleista Anglijoje (1960 m. Nidos Knygų Klubas leid.). Anuomet buvo pradėta ir trečioji (pirmąkart vardas "Teroras" vėliau pakeistas į "Po ultimatumo"): šiek tiek pasivaręs uždariau į stalčių, manydamas, kad neilgam, o susiklostė taip, kad daugiau negu dviem dešimtmečiams... Išleista 1980 m. pradžioje.

— *Jūsų istoriniuose romanuose tiek senovės jausenos, senojo lietuvių tikėjimo ir mitologijos atšvaitų, tiek tautosakinio elemento, kad juos bene lygiai galėtume vadinti tautosakiniais romanais. Kas Jus taip užbūrė žavėtis tautosaka?*

— O ir užgirdau stebuklingą pasaką apie Eglę, žalčio pačią.

— Kad Drebulė nebūt vardo išdavus, Žilvinas nebūt užkapotas, — sakė dieukas prie Spenglos, nutekantios Ilgio ežeran.

Pradėjo mane mausti sunkūs klausimai ir paslaptys. Apie užbūrimą. Apie slėpinius vandenyse. Apie užkeikimą: dieną gy-

J. Kraliausko romano "Vaišvilko" pristatymą pradedant, T. Placidui skaitant invokaciją. Iš kairės: autorius J. Kraliauskas, žmona Kraliauskienė, Jonas Matulionis. Toliau, tarp Kraliauskienės ir Matulionio matyti dr. Martynas Anyšas.

A happy moment during the presentation of "Vaisvilkas", Toronto, 1972. From left, Juozas Kraliauskas, Vanda Kraliauskas and Jonas Matulionis.

Foto St. Dabkaus

Rašytojas Juozas Kralikauskas su žmona Vanda Kanados gamtoje (1961).

Author Juozas Kralikauskas, his wife Vanda, vulys, o naktį žmogus. Apie tokią nepaprastą žodžio galybę!..

Bėgdavau pas antrąjį dieduką, mamos tėvą. Bėgti anuomet būdavo lengviau negu iš lėto eiti. Jo pirkia pačiam kaimo gale, su žaliom samanom ant stogo, beveik visa sename sode. Čia prie Gojaus mano mama užaugo...

— Kad ne broliai, Eglės šeimyna būt sau gražiai gyvenus, — sakė palinkęs bitininkas, net ir pavarde Bičius.

— Kad ne broliai?
O kapgi.

Čirpia žiogai prietamsiam sode. Patvoriai apėję vyšniom, avietėm, varnalėšom. Užia bitės aviliuose po senom kriaušėm ir obelīm...

"Kad ne broliai"?! — niekaip negalėjau suprasti. Brolis galėtų būti blogas? Gąsdintų ir muštų sesers vaikus? Dalgėmis sukaptų sesers vyrą?..

Tai dėl baisių žmonių, ogi tikrų brolių, Eglė savo vaikus pavertė medžiais. Minkštos kojelės tapo kietom šaknim ir įaugo žemėn. Visus pavertė medžiais, kad jie neturėtų kraujo...

Laiko brangumo ir slinkties anuomet suvis nejutau. Laikas buvo nesvarbus, beveik niekas. "Tris dienas, tris naktis" — tai tik daina, ne laiko slinktis. Tačiau žiemą snigo sniegulėm, o pavasarį obelių žiedlapiais. Ir jau mano diedukų galvos žydėjo kaip obelys. Betgi jiedu trepseno suvis ramūs, lyg to nepastebėtų, lyg tai nieko ir nereikštų...

Ir numirė mano sesutė Skoliutė, ir gulėjo tarp gėlių išpuošta kaip dar niekad. Krūpčiojo vaško liepsnelės, virpėjo geltona šviesa ant Skoliutės veidelio...

Ir vos tik dar keliolika dienų po laido-tuvių, vokiečiai peršovė mūsų Margiuką. Visam gyvenimui pasiliko, kaip mano mylimasis draugiukas inkštė, į mane žiūrėjo paraudusiais baltymais, pagalbos maldavo. O aš gi nieko, ničnieko jam padėti negalėjau. Man vis atsikartoja, kaip jis gailiai cypė, o iš jo pliupsėjo tamsus kraujas. Ir kaip mirties kančioj gyvulėlis dar lyžtelėjo mano ranką...

O kelinton dienon kukavo paukštė dvikamienėje liepoje. Tai diedukas ir pasakė, žiūrėdamas liepon viena akim primerkta:

"Kukuoj Skoliuty gegužėly".

Šitai man buvo didi žinia: gi Skoliutė pavirto gegule!

O gal Margiukas, dzieduk?

Nepasakė nei taip, nei ne. Tik žiūrėjo liepon ir glostė mano galvą. Gi jis atsime-na kaip aš verkiau. Gi Margiuką žeme užklojo duobelėje sodelio kampe. Tepa-matydavau tik sapnuose: jau be žaizdos, vėl su linksmom akelėm ir vizginantį uo-degą...

Piliakalnį kasdien matydavau, šlamant girdėdavau, paslaptinai ošiant, tarsi minė-tų kažką rūstaus. Piliakalny gynėsi mūsų žmonės nuo piktų svetimšalių, nuo tokių kaip Margiuko žudikas. Totoriai, girdėjau, gyvena Trakuose, lupa ir išdirbinėja odas ir kailius: avelių ir karvių, net arklių ir šunelių. Totoriai irgi žiaurūs. O gudai? Diedukas sakė:

— Gudai Rytuose. Už Vilniaus.

Rašytojas J. Kralikauskas ir žurnalistas Pranyš Alšėnas. (1961)

Juozas Kralikauskas and Journalist Pranyš Alsenas.

Ir girdėdavau Kuliko Barnasių dainuo-jant:

Susimušė du gudu du gudu
Du gudu du gudu
Už lietuve abudu...

Dažnai girdėdavau apie Vilnių, žalias bromas ir dūdas, Kalvarijas, šventąjį Ka-zimierą ir Trakus. Klausydavau, kaip Ele-nutė brolių ieškojo, kaip išgelbėjo kiškiuką, kurį persekiojo pikti skalikai ir šaudytojai. Girdėdavau apie pamotes raganas ir baisų našlaičių skriaudimą. Apie dviejų suktų brolių skriaudą trečiajam, vis kvaileliu vadinamam...

Bet apie šurpią karaliaus Mindaugo da-lią kareivoniečiai nežinojo. Nė katras ma-no diedukas nieko nežinojo apie Mindau-gą, nors sekdamas pasakas apie karalių. Gal Mindaugas susiliejęs į vieną su Žilvi-nu? Abu giminių klastingai užkapoti, abu-du su šeimom pražuvo prie didelio van-dens. Niekas nežino, kurioje pakrantėje paniro Žilvinas. Irgi šiandien dar niekas nežino, kur vienintelio karaliaus kapas...

Šnekėjo, Piliakalny nuskendęs didis dvaras, nugrimzdę palociai. Kalne esą slypi kubilai brangenybų, puodai aukso ir si-dabro. O dabar jaugi gerai žinom, kas di-džiausios brangenybės. Kad tauta gyven-tų, jai reikia trijų brangenybų: savo kal-bos, žemės ir istorijos. Nėra, kas galėtų atstoti kalbą ar pavaduoti istoriją. Bet žė-mę svetur gyvenančiam laikinai gali atstoti istorija. Lietuvos istorija — neapsakoma brangenybė, daugybė kraujo ir piliakal-niais apmokėtas lobis.. Joje tautos stiprybė.

Dabar iš laiko ir erdvės perspektyvos regiu: niekur iki šiol nesu matęs nieko gra-žesnio ir brangesnio kaip tėviškė. Ir ne gimnazijoje ar universitete sužinojau, o Kareivonyse patyriau: žodis tik tas teisin-gas ir gyvas, kuris iš pat širdies. Gerai at-simenu, ką ir kaip šnekėjo, kurie ten miega ant kalnelio žeme užkloti...

Piliakalnis ošė apie rūsčią lietuvių dalia — gintis, gintis ir gintis. Mūsų praeityje (istorijoje ir tautosakoje) tvyro didelė di-džiulė kančia. Visų kančių ir raudų, krau-jo ir ašarų upelių priežastis — SKRIAUA-DA! Ogi kiekviena skriauda — iš piktos valios, iš nežmoniškumo. Ten prie Pilia-kalnio aš sužinojau: mūsų likimas — tai Eglės vaikų likimas: įaugti kuo giliau į Lietuvos žemę, į Lietuvos istoriją, į lietu-vių tautos dvasinius kodus.

Kun. Pr. Gaida

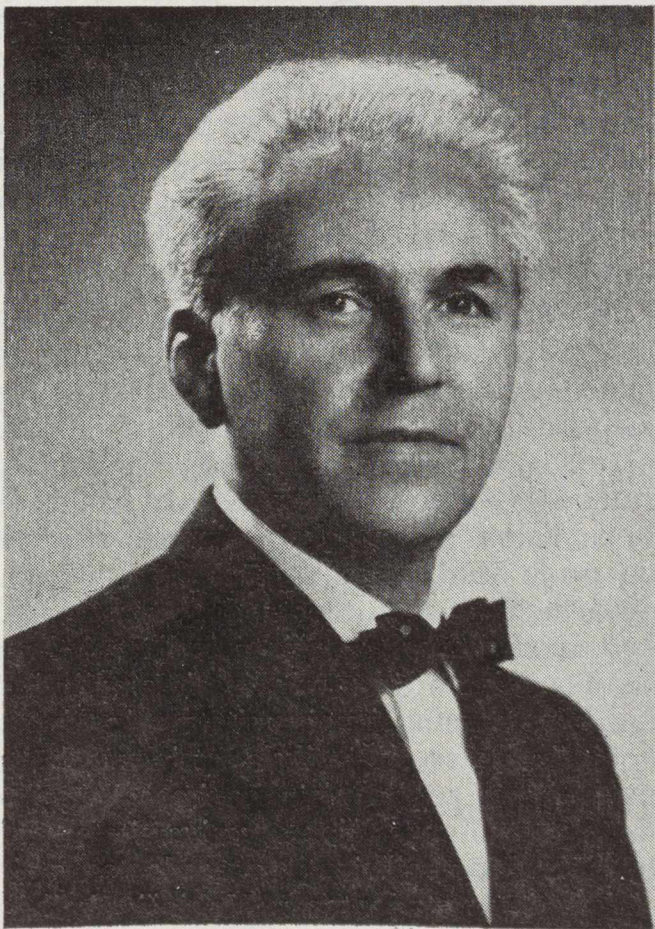
LITUANISTINIO ŠVIETIMO REIKALAI

Naujam LB Švietimo Tarybos pirmininkui pareigas perėmus

Antrojo pasaulinio karo tremtiniai, vykdydami savo misiją, atkreipė dėmesį į jaunimo lietuviškojo susipratimo ugdymą, kad būtų užtikrintas lietuviškų darbų tęstinumas ir tautinė gyvybė perduota ateinančioms kartoms. Lituanistinės savaitgalio mokyklos spontaniškai kūrėsi viena po kitos. Entuziazmas buvo labai didelis, nors sąlygos ir buvo nelengvos: trūko reikalingo inventoriaus, vadovėlių ir kitų mokslo priemonių, neturėta ir programų. Tik kai JAV Lietuvių Bendruomenė sustiprėjo ir sudarė Švietimo Tarybą, remiant Lietuvių Fondui, viskas pakrypo gerojone. Nustatytos programos, išleisti pritaikinti vadovėliai ir pratimai. Ir mokytojams ir mokiniams darbas palengvėjo.

Atrodė, jog viskas susinormavo. Mokinių skaičius lituanistinėse mokyklose augo. Manyta, kad tokia mokykla, apsirūpinusi reikalingomis priemonėmis, yra pajėgi suteikti lietuvių kilmės jaunimui reikalingų lituanistinių žinių ir paruošti juos sąmoningais ir naudingais lietuviškos visuomenės nariais.

Deja, šiuo metu jaučiamas atostylis. Atrodo, kad mūsų tautiniai išpareigojimai ima blėsti. Padejuojame dėl mažėjančio mokinių skaičiaus lituanistinėse mokyklose. Žinoma, turime ir rimtų pasiteisinimų: mokinių skaičiaus mažėjimas pastebimas ir amerikiečių mokyklose dėl natūralaus prieauglio kritimo. Bet yra ir kitų priežasčių. Paskutiniu laiku pagausėjęs mišrių šeimų kūrimas. Labai gaila, kad daug jaunų akademinių išsilavinimo lietuvių vyrų sukuria šeimas su kitatautėmis ir netgi svetimos rasės. Gi lietuvaitei, nesulaukdamos lietuvių vyrų iniciatyvos, priverstos tekėti už

JAV LB Švietimo Tarybos pirmininkas J. Placas.

J. Placas, chairman of Board of Education of Lithuanian Community of U.S.A.

kitataučių. Tokia padėtis, išskyrus mažas išimtis, yra lietuvių kapas.

Jei dabar Lietuvoje mokyklose vykdoma prievartinė rusinimo politika, tai čia mūsų jaunimas, neturėdamas stiprių tautinių pagrindų bei atsparumo, veikiamas išorinių, dažnai neigiamų įtakų, per daug lengvai pasiduoda nutautėjimo srovei. Ko vertas tada lietuvių tėvų patriotizmo viešas deklamavimas! Daugelis svarsto, kas darytina. Kasmet vyksta mokytojų studijų savaitės, kuriose svarstomos su lituanistiniu švietimu susijusios problemos, bet ir čia magiškos formulės nesurandama.

Buvęs LB Švietimo Tarybos pirmininkas J. Kavaliūnas stengėsi išvystyti akciją mokinių skaičiui lituanistinėse mokyklose padidinti. Deja, jis savo užsimojimo nespėjo įvykdyti, nes išvyko į Vakarų Vokietiją perimti Vasario 16 gimnazijos vadovavimą, kurios padėtis taip pat alarmuojanti: reikia, kad daugiau mokinių ją lankytų ir jai išlaikyti būtina sutelkti daugiau reikalingų lėšų.

Sunki darbo našta teko naujai pakviestajam JAV LB Švietimo Tarybos pirmininkui Juozui Plačiui. Tačiau švietimo darbuotojai ir tėvai jo paskyrimą sutiko su palengvėjimu, nes J. Plačas yra žinomas kaip prityręs pedagogas. Baigęs pedagogikos Institutą Lietuvoje, daugelį metų savo gyvenimo yra paskyręs jaunosios lietuvių kartos auklėjimui. Kiekvienoje lituanistinėje mokykloje jį yra žinomas savo parašytais vadovėliais ir pratimais. Daugelį metų Švietimo Taryboje ejęs įvairias pareigas, ypač daug pasidarbavęs būdamas leidžiamų vadovėlių komisijoje. Jau ilgą laiką jis dienraštyje "Drauge" redaguoja vaikams skirtą priedą "Tėvynės žvaigždutė".

Pažymėtina, kad Švietimo Tarybos darbas šiuo metu yra labai platus. Jei anksčiau buvo rūpinamasi tik lituanistinėmis mokyklomis, tai šiuo metu į jos darbų sritį įeina ir lietuvių kalbos studijos universitetuose bei planuojamos katedros steigimas; ryšiai su JAV federaline valdžia — pinigai įvairiems projektams, o taip pat Lietuvių Fondas — jo pelno skirstymas ir kiti aktualūs su lituanistiniu švietimu susiję reikalai.

Padėtis sunkėja, nes kasmet į mokyklas ateina mokiniai, kurių namuose išmokta lietuvių kalba yra labai supaprastėjusi, kai kurie ją labai silpnai moka arba ir visai nekalba, nors yra kilę iš lietuvių šeimų. Tokiems reikėtų naujų vadovėlių ir mokslo priemonių. Taip pat keistinos ir programos. Nutolusių nuo lietuviškų kolonijų šeimų vaikams žadama įvesti neakivaizdinio dėstymo sistema. Bet svarbiausia, kad jų tėvai turėtų norą savo vaikams padėti mokytis ir juos paraginti.

Tie visi darbai reikalingi daug pastangų, o planams vykdyti tenka surasti lėšų. Visa šių darbų koordinacija gula ant naujojo ŠT pirmininko pečių. Ši išpareigojimą jis yra pasiryžęs įvykdyti. Tačiau čia reikalas yra svarbus visai mūsų išėivijai, todėl kiekvieno lietuvių pareiga tartininkauti.

Jaunimo švietimas ir jo tautinis sąmoningumas — visos mūsų išėivijos uždavinys, reikalingas neatidėliotino sprendimo.

Ignas Medziukas

A. Tenisonas

NAUJŲJŲ METŲ IŠDAIGA

(Iš ciklo "Jaunystės vieškeliais")

Niekada nebuvo kortų mėgėjas. Mažas būdamas kartais su bernu Miku "degindavome dvarelių", bet dažniausiai pralošdavau, ir tas mane įskaudindavo. Mačiau, kad čia proteliu nieko negali padaryti, kad čia tik laimės dalykas, kuris akiai priklauso nuo to, kokias kortas gavai į rankas. Todėl buvau daugiau linkęs prie šakių žaidimo, kur viskas priklausė nuo paties sugebėjimo lošti. Kai įstojau į gimnaziją, draugas Kostas supažindino su šachmatais, ir aš šachmatų pamėgau. Gimnazijoje buvo daug šachmatininkų, buvo lošiama šachmatų turnyrai, ir šachmatų lošimas buvo net mokyklos skatinamas per laisvasias pamokas valgykloje, kad mokiniai netriukšmautų ir netrukdytų kitų klasių pamokų. Šachmatais lošdavo ir mūsų auklėtojai mokytojų kambaryje. Taigi, šis lošimas buvo pas mus gerbiamas ir kai kurių net slapta per pamokas praktikuojamas. Pas Jong Poliansky, Rygoje, pirkdavome popierines šachmatų figūras, padarydavome mažą knygelę — perpus sulenktą šachmatų lentą, kur užkišdavome iškirptas figūras, kad neiškristų, ir taip per pamokas, padaręs ėjimą, slapta grąžini draugui. Tas, padaręs ėjimą, vėl grąžina, ir taip šachmatų žaidimas eidavo ir per graikų ir per lotynų pamokas. Turėjau draugą, didelį šachmatininką, kuris dėl šachmatų sėdėjo antrus metus net dviejose klasėse, kol baigė gimnaziją, bet man duoti jam "matą" retai kada pasisekdavo.

Turėjome vyresnėje klasėje ir būsimąjį šachmatų meistrą Matisoną. Kai sykį į Rygą atvažiavo žymusis tų dienų šachmatų korifėjus Kapablanka lošti su rygiečiais simultaną, gimnazistas Matisonas įsirašė lošėju ir davė Kapablankai "matą". Pats jauniausias simultano lošėjas laimėjo prieš Kapablanką šachmatų partiją! Tai buvo Rygos laikraščiams didelė sensacija ir didelė garbė mūsų Rygos miesto gimnazijai. Gimnazijos inspektorius Dannenbergas tai sužinojęs, per graikų kalbos pamoką džiaugsmingai pasveikino savo mokinį Matisoną, klausinėjo, kaip jis galėjęs išigudrinti aplošti Kapablanką, įduoti tokiam milžinui "matą"? Aišku, už tai senas pedagogas Matisonui ir už graikų kalbą įrašė ketvertuką. Šiaip Matisonas graikų kalba pirmyn stūmėsi trejetukais.

Taigi, gimnazijoje be kitų mokslų buvau išmokęs lošti šachmatais, tik mano brandos atestate gimnazija tam išmoktam menui pažymio nedavė.

Baigęs gimnaziją, 1917 metų rudenį, įstojau į Petrogrado universitetą ir praleisti Kalėdų šventes atvažiavau iš Leningrado (jau po spalio revoliucijos) jau studentas į Latviją

pas dėdę Andrių. Mano tėvai buvo likę už fronto Lietuvoje, vokiečių užimtoje žemėje ir apie juos jokių žinių neturėjau. Taigi, jokių lėšų baigti gimnaziją ir studijoms iš tėvų nebegaudavau, o pinigų baisiai reikėjo....

Man beatostogaujant, kertant miške su dėde malkas kurui, gretimai sau malkas kirto ir kaimynas Puncė, stambus ūkininkas, vokiečių barono nuomininkas. Perėmęs ūkininkavimą iš tėvo, jaunas Puncė sumanė Naujus metus sulaukti pasikvietęs gretimų kaimynų sūnus "zemniekdėlus". Į tas vaišes buvau pakviestas ir aš kaip senas to krašto išeivis, nes tą padangę apleidau dar ketverių metelių amžiaus.

Nors I-mas Pasaulinis karas siautė jau trejetą metų, bet Puncės iškilmų stalo vaišės toli gražu negalima buvo palyginti su Leningrado stalu, kur saulėgrąžų-avižių duonytė jau buvo pradėta dalinti dienai po ketvirtį svarų, t. y. po 100 gramų. Kambaryje ant pastato stovėjo statinė su miežių alučiu, o stalas lūžo nuo pyragų, sūrių ir mėsiskų valgių.

Po iškilingos vakarienės, laukiant Naujųjų Metų, šeimininkas pasiūlė sulošti kortomis "akį", t. y. "21". Azartinis lošimas iš pinigų, nenorėjau sėsti prie kortų stalo, nes studento kišenėj švilpė vėjai. Dar tik trys rubliai su kapeikomis slėpėsi, bet visų raginamas, nenorėjau ožio statyti ir sėdau prie kortų stalo.

Susėdome šeši "aistringi" kortininkai: penki ūkininkaičiai ir aš studentas. Ūkininkaičių kišenės turėjo būti storokos, nes su kiekvienu ūkio produktų vežimu karo laiku į Rygą jos vis pilnėjo. Tik studentas su savo trirubline kišenėje mąstė, kad atėjo laikas ir jam su ja atsisveikinti — pralošti kortomis. Patarnauti lošėjams prie stalo su putotu ašočiu pasiliko pats aludaris, senasis Puncė. Visi kiti namiškiai ir svečiai nuėjo plepėti į kitą kambarį. Tėvas Puncė laukė Naujųjų Metų su mumis. Šis malonus seniukas 1905 metais už "revoliuciją" prieš vokiečių baronus Latvijoje išsėdėjo kelis mėnesius kalėjime. Kai paklausiau jo, kaip jis ten pateko, juokaudamas atsakė, kad į kalėjimą patekti visi nesunku. Užgiedojęs kur tai Prancūzijos nacionalinio himno gaida:

"Lai dzivo zirgs un zvirbulis.
Tad dvornikam būs darbs.
Zirgs iztaisa, zvirbusi izkasa,
Un dvorniks saslauka!...."

(Tegyvuoja žirgas ir žvirblis, / Tai kiemsargiui bus darbo. / Žirgas padaro, žvirblis iškasa, / Ir kiemsargis sušluoja(....).

Caro žandarai pamanė, kad jis dainuoja uždraustą revoliucinę marseljezę ir už tai uždarė jį į kalėjimą. Kai paklausiau, ką jis veikė kalėjime, tai atsiliepė gan šelmiškai: "Dėvėjau caro valdiškus marškinius!" Apsivilkęs kalėjimo marškiniais ir įrėmęs petį į celės plytų sieną, trynėsi palei ją, kol marškiniai

prakiūra. Tada gaudavęs vėl naujus maršinius ir juos vėl "dėvėjęs". Taip darydavę ir kiti kaliniai, griaudami caro ekonomiką.

Prasidėjo mūsų Naujųjų Metų laukimas, kumščiavimas į stalą ir alaus statinės atakavimas. Kai priėjo mano eilė pirkti iš banko, prisistačiau su visa savo trirubline. Išlošiau! Mano finansai iškart padvigubėjo. Bankui porą ratų apsukus, pas mane jau pinigai geležinkelio biletui grįžti po atostogų į Leningradą! Bet, nori nenori, reikia lošti toliau....

Prasisuko dar keli ratai, laimės deivė Fortūna nususuko, ir aš jau švarus, be rublio. Noriu atsikelti nuo stalo, nebelošti, nes be pinigų lošti nesmagu, bet draugai nepaleidžia. Vienas skolina dešimtinę, kitas ir, bet nenoriu priimti, nenoriu pasidaryti skolininku. Tai taip sau man kiša pinigą, neskolina, tik sėdėk, lošk toliau ir neardyk kompanijos! Kas man daryti? Reikia klausyti. Gi yra patarlė, kad dėl kompanijos čigonas net pasikorė.

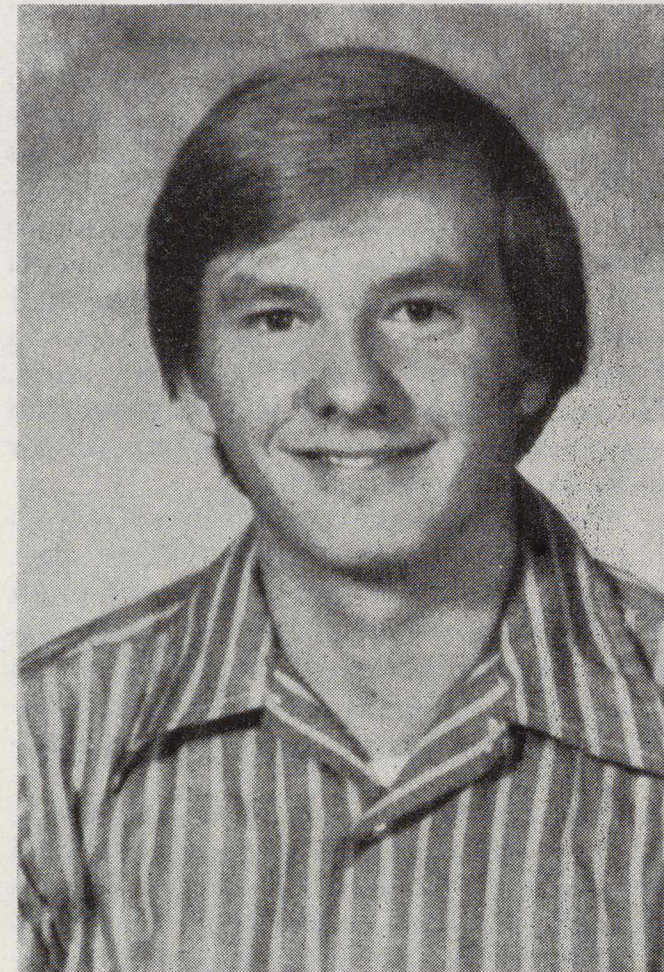
Panaši bankrutavimo procedūra tą naktį pasikartojo man dar porą kartų, bet draugai tuoj kiša krenkas, jokios buhalterijos nevedu, ir lošiamo toliau per kiaurą naktį, kol pasirodė rytas. Kai langų šviesa užgesino žibales lempas, buvo pagaliau nutarta baigti lošimą. Man prisiėjo laikyti dar paskutinį banką. Įdėjau į banką krenką — 20 rublių banknotą, bet staiga visi lošėjai nutarė eiti "va bank", iš viso banko. Turbūt nuo išgerto alučio toks entuziazmas pasireiškė, bet kaip ant juoko, visi pirkėjai vis dėjo į banką ir pas mane susikrovė kelių šimtų rublių krūva. Turiu pridurti, kad nuo galutinio bankroto mane išgelbėjo pripirkta paskutinė korta — valetas. Iš paskutiniojo "va bank" pirkėjo linksmo veido supratau, kad jis turi rankoj stiprią kortą. Rizikavau ir prie 18 akių laimingai pripirkau valetą. Aš turėjau 20 akių, o pikėjas paklojo irgi 20 akių. Taigi, bankininkas laimėjo visą banką!

Bematant prisistatė mano skoliniojai. Savo skolų neatsiminiau, be be ginčo su visais skoliniojais atsiskaičiau, ir man dar liko po šio kortavimo apie 500 rublių! Taigi, nelošk, tu, brole, kortomis! Tokiu būdu man atkrito didelė finansinė problema, kaip sugrįžti po Trijų Karalių į Leningradą. Su likučiais 1918 metų kovo mėnesį sugrįžau ir į Lietuvą pas tėvus.

Turiu pridurti, kad tas pasakiškas lošimas kortomis iš pinigų mano gyvenime buvo ir liko vienintelis. Jis man liko nepamirštas ne vien dėl išloštų pinigų, bet ir dėl to, kad, kaip mieli skaitytojai matote, ta kortavimo partija užtruko labai ilgai: kortavimas prasidėjo dar su Senais Metais, ir baigėsi tik kitais metais po Naujųjų Metų! Taigi, truko net dvejus metus! Be to, įsigijau kaime sau nelabai garbingą didelio kortuotojo šlovę. Jau po poros dienų kaimynė, kurios visai tą naktį pas Puncę nebuvo, papasakojo mano tetai ir pusseserėms "didelę naujieną" — kad aš taip žiauriai aplošęs kortomis jos kaimynus,

ir kad ji girdėjusi, jog aš ne gamtos mokslus studijuojas Peterburge, o tik kortų lošimą. Todėl mokėjęs ir mūsų kaimiečius ūkininkaičius Naujųjų Metų naktį pas Puncę gražiai apmauti....

Taip sklinda gandai....

Vilius Dundzila.

Vilius Dundzila, winner of Jonusas scholarship.

VILIUS DUNDZILA — Jonušo vardo stipendininkas

Vilius L. Dundzila, 18 metų čikagietis, Pedagoginio Lituanistikos Instituto ir University of Illinois Chicago Circle Campus studentas, laimėjo 1980 metų muziko Broniaus Jonušo \$1000 stipendiją lituanistikai studijuoti. Stipendijos mecenatė yra muziko našlė Emilija Jonušienė, paskyrusi jau trečią stipendiją. Šių metų laimėtojai stipendijos čekį mecenatės ir teisėjų komisijos vardu įteikė lapkr. 8 d. rašytojas Česlovas Grincevičius.

V. Dundzila, baigęs K. Donelaičio šeštadieninę lituanistikos mokyklą, yra trečiajame Instituto kurse, o nuo 1980 m. pradžios University of Illinois studentas, studijuoją vokiečių ir lietuvių kalbas. Lietuvių kalbos kursus, kaip žinome, ten veda prof. Marija Saulaitytė - Stankuvienė. Šiuo metu ji su studentu deda pastangas, kad universitetas pripažintų jo lituanistines studijas taip pat ir pagrindine jo studijų šaka. Šalia normaliai universitete pripažintos vokiečių kalbos. Šį tikslą atsiekus, būtų pats pirmas tokių teisių gavimas lituanistinėms studijoms šiame universitete; tai būtų ir daug reiškiantis precedentas ateities kitiems studentams. Vokiečių kalbos studijose V. Dundzila yra laimėjęs stipendiją i kviestini vokiečių dalykų seminara Northwestern universitete, kurį baigė 1980 m. rudenį.

Nukelta į 11 psl.

NEGRĮZTAMAI IŠEJĘS — DAUG PALIKO...

Tie praeitin nuskendę metai užsienio literatūrai buvo labai rūstūs. Rašytojų čia beturim ne per daug, jų kasmet pamažėja, o tiek pat vertingų pakaitalų reikiamo prieauglio dar nematyti.

Kaip žinoma, 1980 metais Baltimorėje mirė seniausias Lietuvių Rašytojų Draugijos narys, poetas ir vertėjas, *Nadaas Rastenis*, o New Yorke irgi brandaus amžiaus sulaukęs beletristas ir žurnalistas *Juozas Petrėnas*, rašydavęs *Petro Tarulio slapvvardžiu*. Metam baigiantis Miunchene, Vokietijoje, atsiskyrė plačiašakis autorius dr. *Jonas Grinius*, literatūros ir meno istorikas, kritikas, dramaturgas.

Deja, tais pat metais netekom ir už juos visa generacija jaunesnių dar trijų rašytojų, stipriai pasireiškusių jau išėivijoje, plačiai skaitomų, mėgiamų, populiarių. — Tai romanistas, novelistas, satyrų poetas ir žurnalistas (vienas iš "Draugo" redaktorių Čikagoje) *Aloyzas Baronas* (dr. *S. Aliūnas*) ir Halifaxe, Anglijoje, gyvenęs novelistas ir septynių romanų serijos autorius *Romualdas Spalis* (*Giedraitis*). Gi metų pabaigoje, gruodžio 17 d. Čikagoje, sunkių operacijų ir ligų iškankintas, negrįžtamai išėjo ir *Marius Katiliškis*, literatūriškai reikštis pradėjęs dar prieš karą Lietuvos spaudoje savo tikrąja *Albino Vaitkaus* pavarde.

Turbūt neprasilenksiu su tiesa primindamas, kad Katiliškis maždaug mūsų visų literatūros kritikų, kaip lygiai ir skaitančios visuomenės, sutartinai buvo vertinamas ir laikomas vienu iš pačių talentingiausių lietuvių literatūros prozininkų išėivijoje.

Dėl jį asmeniškai slėgusių nepalankių gyvenimo aplinkybių Amerikoje rašytojas nespėjo sukurti didelio skaičiaus veikalų, ir tos rūšies jo darbų derlius ypač pama-

VILIUS DUNDZILA — JONUŠO
VARDO STIPENDININKAS

Atkelta iš 10 psl.

Vilius Dundzila rašo lietuvių spaudoj ir dalyvauja mūsų jaunimo organizacijų veikloje. Nuo mažens skautas, turi vyr. skiltininko laipsnį, yra apdovanotas keliais žymenimis, ėjo draugininko pareigas, redagavo laikraštėlius ir ruošė lavinimo medžiagą jaunesniesiems. Šiuo metu dirba moksleivių ateitininkų centro valdyboje, priklauso studentams ateitininkams. Rašo Drauge, Skautų aide, Ateityje, talkininkavo jėzuitų leidžiamų Mūsų žinių redakcijoje, du kartus laimėjo jaunųjų žurnalistų atžymėjimus. Nuo 1977 m. dalyvauja Mokytojų studijų savaitėse, 1980 sėkmingai baigė Kento universiteto kursų, šoka tautinių šokių grupėje Grandis, talkininkauja Pedagoginio Instituto raštinės darbuose.

1979 m. pabaigoje spaudoje pasirodė jo paruošta "Lietuvos istorijos vaizdinė santrauka", kurią visuomenė labai palankiai sutiko; kai kurie Lietuvos konsulatai net priėmė šį leidinį informarijos apie Lietuvą reikalams.

Sveikiname Vilių Dundzilą!

žėjo pastarųjų 10-15 metų laikotarpyje. Bet vis dėlto liko keletas tomų, kurių pilnai pakako užtikrinti jam vietą lietuvių grožinės prozos raidoje. Be abejo, bus dar kai kas likę rankraščiuose ar šiaip neužbaigtų užmojų.

★ ★ ★

Tvirčiausią pėdsaką rašytojas paliko ypač dviem savo stambiais romanais, iš katrų meniškai brandžiausiu laikomas "Miškais ateina ruduo". Jo pirmoji laida seniai užsienyje išsibaigusi ir turės būti pakartota. "Ruduo" yra vienintelis Katiliškio romanas, išleistas ir sovietinės leidyklos Vilniuje, kur jis bematant buvo skaitytojų išgaudytas. (Šio nekrologo autoriui Marius kartą laiške skundėsi, kad "Rudens" romanas iš tikrųjų esąs tik pirmoji didesnio sumanymo dalis, ir kad jis nuolatos didžiai kenčia, nes stingas laiko ir sąlygų toliau rašyti tęsinį — antrą ir gal trečią tomą).

Gražaus įvertinimo ir sėkmės skaitytojuose taip pat sulaukė ir antrasis Katiliškio stambus veikalas, nostalgiku ir liūdnu vardu "Išėjusiems negrįžti". Tai greičiau buvo ne tiek konvencionalus romanas, kiek vėrinys atskirų apsakymų, laiko ir personažų bendrumo laisvai sujungiamų. Čia spalvingai, kiek melodramatiškai patiesiami praėjusio karo lietuvių bėglių ir kareivių nuotykių paveikslai, trankantis Lietuvoje, įsipainiojant į karą, bėgiojant, vėliau grįžtant Vakaruose į "civilinį tremtinių gyvenimą".

Nepamirštini ir dar keturi M. Katiliškio novelių arba apsakymų rinkiniai, kurie, rašytojui Anapilin išėjus, liks įdomios ir vertingos plytos mūsų karkart daugiau subręstančios grožinės prozos trumpųjų veikalų pastate. Rinkiniai pavadinti: "Prasilenkimo valanda", "Užuovėja", "Šventadienis už miesto" ir "Apsakymai".

Romanų, kaip ir novelių siužetus rašytojas ėmė daugiausia iš ankstyvesniojo laisvosios Lietuvos gyvenimo arba vaizduoja karo metų ir mūsų pabėgėlių nuotykius Europoje, bet vėlesniais laikais jau įvesdinėjo ir amerikinės aplinkos žmones. Jis seniai buvo pradėjęs rašyti, tik nežinia, ar užbaigė, ilgesnį apsakymą ir iš lietuviško gyvenimo Čikagoje.

Trumpiausiai apibūdinant M. Katiliškio kūrybos menines vertybes, man rodos, jų tarpe ryškiausiai iškeltinos būtų šios: jo romanų ir apsakymų veikėjų ("herojų") gyvastingumas ir tuo pačiu įdomumas; išraiškingas ir emociškai gilus laiko dvasios pagavimas; jautrus, dažnai užburiantis lyriškumas; labai žodinga ir sodri lietuvių kalba; autentiškas, protarpiais žavus stilius...

Anot kritiko prof. Rimvydo Šilbajorio, rašytojas Katiliškis mūsų literatūroje esąs nepakartojamas — vadinasi, savitas, originalus, nepamėgdžiojamas ir, deja, nebepakeičiamas. Kurie dar skaitys jo veikalus, vėresnieji ar jaunieji, tikiu, su tuo sutiks. Jie ten tikrai atras gaivias versmes lietuviškų nuotykių ir tėvynės ilgesio sparnu, mūsų tautos likimo tragikos paveikslų ir švpsenų, o taip pat nepakartojamai gražios lietuvių kalbos aidų.

★ ★ ★

A. A. rašytojas Marius Katiliškis

The late writer Marius Katiliškis

Lietuvių legendiškos būdo ir dvasios "dorybės" — tingėjimas, žlibumas kultūriniame vertybėm, lokiškas žiemų snaudulys, atsisakymas apie ką nors daugiau galvoti, grįžimas į analfabetizmą, turtingųjų ligi kaulokietijantis šykštumas, kitų vėl medžiaginis skurdas ir nusivylimų slėgtis... — visa tai jau taip sklandžiai pasuko išėivijoje mūsų gyvenimo ratukus, kad nesigundym net svajoti apie tokius vertingus lietuvių kultūros kūrėjus, kaip Marių Katiliškį (ir ne apie jį vieną!) kada nors sulauksią jų kūrybos išsamių studijų ar jų biografijų. O tokios ne viena galėtų būti pavyzdys ateinančiom kartom, kaip ir juodžiausių sutemų kryžkelėse kai kam buvo galima neprarasti jau nebematomos vilties žiburėlio ilgo tunelio gale, arba kaip reikia mokėti, drįsti ir išgalėti pavojaingai gyventi, nepasiduoti, aukotis, be padėkos ir atpildo tikėti į kažką "nerealų" ir "beprasmišką", gniaužyti spygliuotą katusą nuogom rankom, — neverkšlenant...

Arčiau pažinojusieji Marių Katiliškį sutiks, kad jis buvo vienas iš tų jau retėjančios generacijos "nepraktiškų" rezistentų, išgyvenusių par II-ąjį pasaulinį karą nacių ir sovietų agresiją ir baisingos lietuvių tautos tragikos laikotarpį. O kaip žmogus, jis buvo skulptūriškai ryškus, stataus, išdidaus būdo — ir čia pat vėl švelnus, lyriškas, riteriškas bičiuliškas. Deja, dvasinių ir medžiaginių sunkumų jis turėjo kaip retas Amerikoje: nuo pat vaikystės nesibaigianti sūnaus liga, sunkūs darbai nepatraukliose darbovietėse, sveikatos lūžiai, dažnos nenugalimos kliūtys kūrybinei svejaonei išsiskleisti...

Vienas iš mūsų bendrų draugų man aprašė jo paskutines gyvenimo ir iškeliavimo valandas Lemonte ir Čikagoje, kur rašytojas mirė ne dėl nupiautų abiejų ko-

JONAS GRINIUS – LITERATŪROS IR MENO KRITIKAS IR KŪRĖJAS

Vietoje nekrologo

1980 m. lapkričio 10 d. Miunchene, Vokietijoje, nuo širdies smūgio mirė dr. Jonas Grinius, eidamas 78 metus.

Buvo gimęs 1902 m. vasario 21 d. Giminėnų kaime, Joniškio vlsč., Šiaulių ap. Anksti netekęs tėvo, patyrė nelengvą našlaičio gyvenimą. O dar prisidėjo karas. I-jo pas. karo metu su motina buvo pasitraukęs į Rytus, kur Vitebske lankė gimnaziją. Kai daugumas lietuvių jaunimo spietėsi ir mokslinosi Voroneže, Vitebske tebuvo 3 lietuviai. Tat Grinius jautėsi vienišas. 1918 m. grįžo į Lietuvą ir įstojo į Šiaulių gimnaziją, kurioje mokėsi kartu su J. Grušu, J. Paukšteliu, taip pat pradedančiais literatais (J. Paukšteliu tuo metu reiškėsi kaip režisierius, surežisavęs Vydūno "Raganą" ir 1922 J. Griniaus "Sąžinę").

Lankydamas Šiaulių gimnaziją, J. Grinius išitraukė į moksleivių ateitininkų veiklą. 1920 m. jam teko nuvykti į Kaune rengtą I-mąjį ateitininkų organizacijos kongresą, kur tarp kitų žymių kultūrininkų, pamatė ir išžiūrėjo į A. Jakštą. A. Dambraską, kuris jam padarė nepaprastai didelį įspūdį ir kurį Grinius vėliau savo

jų ar dėl anksčiau kankinusių pūslės negerovių, o neįtartos emfizemos. Kai paskutinį vakarą ligoninėje lankė jį seserėčia p. D. Š., tai rado dar su pilniausia samone. Bet Marius tik pažvelgė į ją įtemptu žvilgsniu, tuomet greit užsimerkė, dar atsідuso, ir po kelių minučių dingo paskutiniai jo gyvybės likučiai.

O paskui seserėčia mano draugui dar pasakojusi, kad tokio veido ir tokio ramaus jo žvilgsnio anksčiau niekad nebuvo mačiusi. Aišku, ligonis jautes, kad mirtis jau čia pat, ir tai sutiko tyliai, tartum artėjantį ilgą miegą. Ir po mirties vėliau veidas buvęs visiškai ramus, kančių neiškreiptas, tarsį poilsingai miegotu. Rimtas, ilga barzda, apačioj beveik nubaltavusia, be mažiausio mirties ženklo.

★ ★ ★

Viename iš jų taip sakėsi apie savo jaunystę:

*Aš visko turėjau perdaug,
ir man pačiam tada nieko nebereikėjo*

*Tada aš visko turėjau perdaug,
tik nežinojau, kam save atiduoti...*

Taip, tiesa. Katiliškis daug turėjo. Gausiai jis buvo apdovanotas įgimtais talentais. Ir geriausia jų dalį — save — atidavė lietuvių tautai, mūsų literatūrai — mum visiems...

Taigi, negrįžtamai išeidamas, jis daug paliko.

Tik jo išleistuvės Lemonte ir Čikagoje buvo labai liūdnos. Ir šaltos.

Graudžios ir šaltos ne tik dėl tos dienos atsitikstinio žiemų speigo...

Bronys Raila

atsiminimuose pavadino "didžiuoju kultūros darbininku". Adomas Jakštas, galėtu me pasakyti, buvo ir J. Griniaus literatūrinės kritikos pirmatakas. Jei šis vertintojų buvo pavadintas "kritiku, kuris nesvyravo", tai jo dvasinis mokinys Jonas Grinius būtų galima pavadinti "kritiku, kuris nesilankstė".

1922 m. "Laisvės" dienraštį buvo išspausdintas pirmas J. Griniaus kritikos rašinys apie Kauno Valst. Dramos Teatro Putino "Valdovo sūnus" pastatymą Šiauliuose. Tais pat metais J. Grinius gavo atestatą ir rudenį nuvyko į Kauną studijuoti. Įstojo į Teol.-Filosofijos fakultetą. Tatai dar labiau sutvirtino jo pasirinktus krikščioniškus ideologinius įsitikinimus ir humanistinio požiūrio pagrindus.

Studijuodamas J. Grinius reiškėsi kaip geras redaktorius (Redagavo "Pavasari", kur išspausdino pirmąjį Bernardo Brazdžionio eilėraštį, "Ateitį", kurioje atrinko ir išspausdino pirmuosius S. Bačinskaitės eilėraščius, slapyvardžiu Neris).

Baigęs universitetą, 1926 m., literatūros ir meno studijas gilino Grenoblyje ir Paryžiuje. Grįžęs į Lietuvą, buvo pakviestas T.-Filosofijos fakultete dėstyti literatūrą ir estetiką. Lietuvos universitete pirmasis apgynė disertaciją "O. V. Milašius — poetas" ir gavo filosofijos daktaro laipsnį. Meno ir estetikos klausimais rašė periodikoje ir vėliau išleido keletą knygų.

J. Grinius vienas iš pirmųjų ėmėsi didesniu lietuvių poezijos studijų-nagrinėjimų. Pirmasis jo didelis darbas buvo "Putino lyrika", tuo metu lietuvių literatūroje sukėlęs beveik sensaciją. Ši plačios apimties žymiausio to meto poeto kūrybos studija, po laikraštinio tipo recenzijų, parodė, kad ir mūsų poezija ir literatūros kritika žengia naują žingsnį į brandos amžių. Putino kūryba dr. J. Grinius, atrodo, buvo labai pamėgęs ir giliai ją išstudijavęs. Daug vėliau, po III pas. karo, jau gyven-damas Vokietijoje, dr. J. Grinius parašė Putino kūrybos studiją vokiškai, kuri buvo atspaus-ta Bonoje (1964 m.) "Commentationes balticae" (X/XI,4) tome ir taip pat išleista atskiru leidiniu, vardu "Vincas Mykolaitis-Putinas als Dichter. Zu seinem 70 Geburtstag".

1973-5 m. L. K. Mokslo Akademija išleido du didžiulius dr. J. Griniaus literatūrinių studijų tomus "Veidai ir problemos lietuvių literatūroje". Juose kritikas aptaria visą eilę vyresniųjų ir jaunesnių rašytojų, duodamas didesnių ar mažesnių visos vieno autoriaus kūrybos ar atskirų veikalų apžvalgų, nagrinėjimų, svarstymų bei kritikų. Čia į literatūrą ir jos kūrėjus dr. J. Grinius žvelgia ir kaip kritikas teoretikas ir kaip istorikas, veikalus vertindamas ne tik bendruoju meno kūrybos žvilgsniu, bet ir nustatydamas jų santykį su gyvenimu ir su istorine tikrove. Vertindamas veikalus estetiniu mastu, kritikas neaplenkia nė jų etinės vertės, lygiai reikšmę skirdamas ir veikalo humanistinei pusei. Šiuo atvžilgiu dr. J. Grinius buvo tikras A. Jakšto mokinys, tik gerokai modernesnis, nedavęs primato jokioms "meninėms laisvėms", o kas liečia krikščioniškąją dorovę, nesusvyravęs jokiais momentais. Jis lvgiai vertino formą, turinį ir idėją. Nihilistinės

A. A. Dr. Jonas Grinius

The late Jonas Grinius, literary and art critic.

tendencijos jo nežavėjo, nors būtų įvilk-tos į neva labai įmantrų "nesuinteresuoto meno" drabužį. Norinčiam pažinti lietuvių literatūros kelią nuo nepriklausomybės metų iki pastarųjų dienų, dr. J. Griniaus "Veidai ir problemos" bus daugiau negu enciklopedinis "vade mecum".

Dėstydamas universitete ir eidamas įvai-rias akademinio gyvenimo pareigas (senato sekretorius), nuo jaunystės veikdamas organizacijose (ateitininkų, pavasarininkų), nuo visuomeninio - organizacinio darbo neatitrūko visą savo gyvenimą: Vokietijoje buvo dviejų gimnazijų direktorius, Švietimo valdybos narys, L. K. Mokslo Akade-mijos, Lietuvių Rašytojų Draugijos, LFB sambūrio narys, dažnas suvažiavimų, stu-dijų savaikių paskaitininkas ir t.t.

Be minėtų spaudos darbų, dr. J. Grinius buvo daugelio laikraščių bei žurnalų ben-dradarbis, be to, atskiromis knygomis iš-leido: "Sąžinę", drama (1929), "O. V. Mi-lašius — poetas" (1930), "Putino lyrika" (1932), "Grožis ir menas" (1938), "Vil-niaus meno paminklai" (1940). Po II-jo pasaulinio karo, šalia kitų raštų, vėl grįžo prie dramos žanro ir 1947 m. išspausdino ("Aidų" žurnale) dramą "Stella Maris", 1954 komunistinio košmaro dramą "Žiur-kių kamera", ir 1967 istorinę dramą Bar-boros Radvilaitės tema "Gulbės giesmė", už kurią laimėjo tų metų Liet. Rašytojų Draugijos premiją.

Su dr. J. Griniaus mirtimi netekome dar vieno didžiųjų kultūrinių šulų, išaugusių, subrendusių Nepriklausomoje Lietuvoje ir keletą dešimtmečių, nepriklausomybės ne-tekus, po pasaulį išsisklaidžius. Vienas ryš-čiausių ir stambiausių to meto kultūrinin-kų buvo dr. J. Grinius, — savo srityje ne-pamainomas, nepavaduojamas, tvirtų prin-cipų, gilios erudicijos, plataus masto lite-ratūros bei meno kritikas, o kartu ir gro-žinės literatūros kūrėjas. (J. Br.)

REPORTAŽAS IŠ PIETŲ AMERIKOS LIETUVIŲ VEIKLOS

Rašo Jūratė Stakute-Rosales,
Caracas, Venezuela

A. Tamošaitienės ir A. Veselskienės Paskaitos Venezueloje

Praeito lapkričio mėnesio antroje pusėje lankėsi Venezueloje Kanados menininkė-audėja Anastazija Tamošaitienė ir Čikagos audėja Aldona Veselskienė.

Abi specialistės davė trumpą audimo kursą Valencijos mieste. Tai jau yra antras A. Tamošaitienės kursas duotas Venezueloje: pirmasis įvyko prieš kelerius metus Caracas mieste.

Lapkričio 22 dieną, Venezuelos sostinėje, ištaigingose Intercontinental-Tamanaco salėse įvyko pabaltiečiams skirti pusryčiai, kurių metu buvo išstatyti iš Kanados atvežti A. Tamošaitienės kilimai bei lietuviški audiniai.

Paroda ir pusryčius lydėjo A. Tamošaitienės paskaitos apie kilimus ir apie liaudies meną. Sekė A. Veselskienės paskaita apie lietuviškus tautinius rūbus. Paskaitos metu Venezuelos lietuvių jaunimas modeliavo atvežtus iš Kanados pavyzdinius drabužius. Paskaitas vertė profesionalė vertėja Danute Rosales.

Pusryčiai pasibaigė su Kanados valdžios darytu filmu apie Tamošaičių meną.

Publikos buvo daug. Po paskaitų A. Tamošaitienė ir A. Veselskienė gavo kvietimą dalyvauti 1981 metais Portugalijoje įvyksančioje tekstilės rankų darbo pasaulinėje parodoje. Su apgailestavimu, abi audėjos atmetė remdamosis argumentu, kad būsimoji tarptutinė paroda esanti daugiau skirta pre-

Miss "Playa Internacional" konkurso laimėtojos. Kairėje: Miss Puerto Rico, laimėjusi pirmą vietą; dešinėje: lietuvių kilmės argentinietė Adriana Jocytė, laimėjusi antrą vietą.
Photo Andres Mosillo

Miss "Playa Internacional" contest winners. On the left, Miss Puerto Rico, first prize winner. On her right is first runner-up, Adriana Jocius, an Argentinian of Lithuanian heritage.

kybai, bet ne gynam menui. Tenka betgi atžymėti, kad tuo metu viešėje Venezueloje būsimos parodos organizatoriai davė daug paskambinimo, kad Tamošaitienė ir Veselskienė dalyvautų.

A. Tamošaitienės ir A. Veselskienės kelionę į Pietų Ameriką rėmė P.L.B. Pusryčius

Caracas mieste suruošė Caracas Lietuvių B-nės valdyba. Audimo kursą organizavo Valencijos Apylinkės Valdyba.

Adriana Jocytė Tarptautinėse Grožio Varžybose

Pietų Amerikos lietuviams gerai žinoma šlagerinių lietuviškų dainų daininikė Adriana Jocytė neseniai reprezentavo Argentiną labai populiariame tarptautiniame konkurse "Miss Playa Internacional." Konkursas įvyko Caracas mieste, Venezueloje, ir Adriana laimėjo pirmosios finalistės titulą bei trofėjų. Varžybose dalyvavo gražuolės, suvažiavusios iš įvairių žemynų ir įvairiausių pasaulio kraštų. Varžybos buvo ne pagal tautybes, o pagal svarbiausius pasaulinius kurortinius pajūrius, pav. vien iš JAV varžybose dalyvavo Miss Miami, Miss Puerto Rico ir Miss Wai-kiki (Hawaii).

Į konkursą Adriana pateko po to, kai Miss Argentinos titulo varžybose laimėjo trečią vietą. Pirmos vietos laimėtoja tapo Miss Argentina ir vyko į Miss Universe varžybas, antros vietos laimėtoja buvo pasiūsta į Miss World konkursą, o trečios vietos laimėtoja, t.y. Adrian, skrido į Venezuelą į Miss Playa Internacional varžybas, kur, kaip jau sakyta, gavo antrą vietą.

Po konkurso Adriana koncertavo lietuviams Caracas mieste, vėliau iš Venezuelos skrido į Kolumbiją, kur dalyvavo ir dainavo kaip svečias Lietuvių Kultūros Savaitės parengimuose. Iš Kolumbijos Adriana skrido koncertuoti lietuviams Sao Paulo mieste, Brazilijoje.

Be natūralaus grožio, santurios elgesnos ir puikaus balso, Adriana pasižymi geru gitaros apvaldymu akompanuojant sau dainas ir retu artistiniu sugebėjimu betarpiškai paveikti klausytoją. Šiuo metu Adriana studijuoja Argentinoje dramą, lanko dainavimo pamokas ir progai pasitaikius dirba įvairiuose TV "commercials."

Iš kairės: A. Tamošaitienė, A. Veselskienė ir drabužius modeliavusi Elena Baronaitė, Caracase įvykusiu parodinių pusryčių metu. Staklės statytos Venezueloje, D. Mažeikos darbo. Kairėje: įvairių Lietuvos vietovių pavyzdiniai lietuviški žiurštai.

From left: A. Tamosaitis, A. Veselskis and model Elena Baronas during a fashion show breakfast in Caracas, Venezuela. The loom was built in Venezuela by Darius Mazeika. On the left are representative aprons from various regions of Lithuania...

Prisikėlimo Parapijos Kredito Kooperatyvas

999 College St., Toronto, Ont.
M6H 1A8

• Telefonai: 532-3400
• 532-3414

AKTYVAI — per 19 milijonų

KASOS VALANDOS:

Pirmadieniais 10-3
Antradieniais 10-3
Trečiadieniais uždaryta
Ketvirtadieniais 10-8
Penktadieniais 10-8
Šeštadieniais 9-1
Sekmadieniais 9:30-1

MOKA UŽ:

term. indėlius 6 mėn.11¼%
term. indėlius 1 metų12%
term. indėlius 3 metų12%
pensijų ir namų s-tą11%
taupomąją s-tą9½%
spec. taup. s-tą10½%
depozitų-čekių s-tą6%
DUODA PASKOLAS:
asmenines nuo14%
mortgičius nuo13%

ANAPILYJE skyrius veikia sekmad. 9:30 v.r. — 1 v.p.p

Duodame asm. paskolas iki \$50,000 ir mortgičius iki \$100,000 (75% įkainoto turto vertės). Draudžiame narių gyvybes pagal santaupų dydį iki \$2,000 ir asm. paskolas iki \$10,000. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionės čekius (traveler's checks). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas. MŪSŲ TIKSLAS — NE PELNAS, BET SAŽININGAS PATARNAVIMAS.

Taupyk ir skolinkis

Pirmutiniame ir didžiausiame
TORONTO LIETVUIŲ
KREDITO KOOPERATYVE

PARAMA

MOKA:

11¼% už 6 mėn. term. indėlius
12% už 1 m. term. indėlius
12% už 3 m. term. indėlius
11% už pensijų ir namų planą
10½% speciali taup. sąsk.
9½% už taupymo s-tas
6% už čekių-s-tas (dep.)

IMA:

13% už mortgičius
14% už asm. paskolas

AKTYVAI per 27 milijonų dolerių

Asmeninės paskolas duodame iki \$50,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet ne daugiau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$10,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas—piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express). Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgičiai.

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais—nuo 10 val. ryto iki 3 val. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais—nuo 10 val. ryto iki 8 val. vakaro; šeštadieniais—nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų (liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta)

BŪSTINĖ: Lietuvių Namai — 1573 Bloor Street West

ir
Telefonai

532-8723
532-1149

Toronto, Ontario
M6P 1A6

LITAS

MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1465 DE SEVE STREET, MONTREAL, QUE. H4E 2A8.

Telefonas 766-5827

Duoda nemokamą gyvybės draudimą iki \$2,000 už taup. s-tos sumas. Nemokama gyvybės drauda iki \$10,000 už paskolos sumą.

KASOS VALANDOS:

1465 De Seve St., pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais nuo 9 iki 3 v.; ketvirtadieniais nuo 12 iki 8 v.v., penktadieniais nuo 12 iki 6 v.; sekmadieniais nuo 10:45 iki 12:45 v. Sekmadieniais nedaroma vasarą nuo gegužės 15 iki sausio 15 d. ir per visus ilguosius savaitgalius.

3907-A Rosemount Blvd: Ketvirtadieniais nuo 6 iki 8 valandos vakaro ir penktadieniais nuo 12 iki 6 valandos vakaro.

Namų draudimas yra įvarus

SIŪLOME APDRAUSTI:

INVENTORIŲ — pagal naujo daikto vertę.

BRANGIUS DAIKTUS — kailinius, brangenybes iš aukso, deimantus ir laikrodžius pagal atskiros daikto vertę bet kokio nelaimės atveju.

APDRAUSTI brangius daiktus tik namuose nuo gaisro ir vagystės.

Yra bendrovių, kurios draudžia brangenybes namuose \$2000 sumai automatiškai (kai dauguma draudžia dar tik \$1000).

VAGYSTĖS — dažnas atsitikimas.

Apsidrauskite nuo vagystės!

ADAMONIS

Insurance Agency Inc.

Telefonas 722-3545

DRAUDA INSURANCE

NAMŲ — GYVYBĖS — AUTOMOBILIŲ — KOMERCINIAI
ĮVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ

WALTER (Vladas) DAUGINIS

1613 BLOOR ST. W.
Telefonas: 533-1121

ALGIS S. PACEVIČIUS, B. Sc., L.L.B.

Advokatas

2299 Dundas St., W., Suite 303, Toronto, Ont. M6R 1X7
Kampas Bloor ir Dundas St.

Telefonai: Įstaigos 416-537-2643; namų 233-0303

Advokatas

PETRAS K. ŠIMONĖLIS, B.A. M.L.S. L.L.B.

3031 Bloor St. W., Suite 200, prie Royal York, Toronto, Ont.
M8X 1C5

Telefonai: Įstaigos 416-231-4138; namų 249-2637.

A. Puteris, B.A. LL.B.

BARRISTER & SOLICITOR

3031 Bloor Street West (at Royal York)
Suite 200
Toronto, Ontario
M8X 1C5

Lietuvio savininko vaistinė

MARGIS DRUG STORE

JOHN V. MARGIS, Phm. B.

408 Roncesvalles Ave, Toronto, Ontario

Telefonas 416- 535-1944

Priima "Ontario Drug Benefit" rereptus.

Vaistai, kosmetikos prekės ir kt. Nemokamas pristatymas į namus.

Margis Drug turi "Lottario" loterijos skaitytuvą /kompiuterį/.

PARKSIDE MEAT MARKET

335 Roncesvalles Ave., Toronto, Ontario
416- 535-1258

★ Turime lietuviškų skilandžių, sūrų ir kitų maisto gamin. ★

Užsakymai priimami telefonu ★ Nemokamas pristatymas.

Dresher-Barauskas INSURANCE

ir **Dresher REAL ESTATE (REALTOR)**

Visų rūšių drauda

VALTERIS DREŠERIS

Atidaryta nuo 8:30 val. ryto—8 v.v.

šeštadieniais nuo 9 v. r.—2 v.p.p.

Įstaigos tel. 233-3334 ir 231-2661 • Namų tel. 233-4446
3830 B Bloor St. W • (Prie Kipling ir Six Point Plaza)

W. G. DRESHER Real Estate Realtor

DRESHER-BARAUSKAS Insurance Agency LTD.

233-3334 — 231-2661 — 231-6226

3830 B Bloor Stree W • Islington, Ont. M9B 1K8

Lietuvių kalba patarnauja V. DREŠERIS ir A. MIKŠIENĖ

Darbo valandos: 9 val. ryto - 7 val. vak., šeštad. 9 v. r. - 12 v. pp.

Narys "Better Business" Biuro

All Seasons Travel, B. D.

V. BAČĖNAS

Telefonas 533-3531

1551 Bloor St. W., TORONTO, Ont. M6P 1A5

Visais kelionių reikalais bet kur pasaulyje skambinti

Į VISUS PASAULIO KRAŠTUS

(įskaitant ir Lietuvą)

LEKTUVAIS, LAIV AIS,

AUTOBUSAIS, TRAUKINIAIS

Užsakomi viešbučiai • Sutvarkomi pasai ir vizos

Pagal pageidavimus

keleiviams sudaromos grupinės kelionės.

MOHAWK

Furniture Ltd.

PILNAS NAMŲ APSTATYMAS

☆ Elektros reikmenys	☆ Šaldytuvai
☆ Televizijos aparatai	☆ Valgomųjų kambarių apstatymas ir kt.
☆ Skalbiamosios mašinos	☆ Siuvamos mašinos
☆ Vaikų baldai	☆ Rašomos mašinėlės
☆ Įvairūs kilimai	

Nemokamas pristatymas į namus

KRAUTUVĖS:

Vakaruose

137 RONCESVALLES AVE.

Tel. 537-1442

Rytuose

2448 DANFORTH AVE.

Tel. 699-4444

Krautuvės atidarytos nuo 9 valandos ryto iki 9 val. vakaro

Knight TV

AND APPLIANCES LTD.

SALES AND SERVICE

168 Locke St. S., Hamilton, Ont.

Telefonai: 522-5028 522-5652

Krautuvės savininkas AL PILYPAITIS

ENGLISH SECTION

Being from There, Part Two

an editorial by
MARGIS MATULIONIS

Uniqueness, in the sense of being the amalgam of two distinct cultures, is akin to possessing a talent: it is a birthright rather than an acquired skill. Fortunately, unlike hidden talents which sometimes never find an external expression, this "talent" imposes its presence from the beginning.

Talent, according to Webster's Third New International Dictionary, is a "special innate or developed aptitude for an expressed or implied activity, usually of a creative or artistic nature." Some may rightly wonder how being born a part of a certain culture can be compared to the kind of activity that is normally associated with talent, i.e. playing the piano, painting, proficiency in sports, etc. Unfortunately, this definition of talent is extremely limited for it leaves many of us who do not seem to have any special skills bereft of any claim to singularity. However, I believe that there is one talent that we all possess to an equal degree: the talent of being human. And what greater expression of humanity is there than that of our own personal evolutionary cultural contribution to the storehouse that has been left in our care by past generations.

Obviously, there are certain givens in the above which I must presume the reader will agree to. The most important is that the ultimate expression of humanity is cerebral and its corollary is that cultural expression is a "sine qua non" of being human.

This expression can either be in a material form, such as writings or artistic works, or it can be just as effectively the example of a life in constant evolving cultural statements from birth until death.

The implication here is not necessarily that birth in two cultures is a "de facto" advantage that results in automatic uniqueness, but that this is in reality a double burden: what is required is a bicultural development of the person involved. It is indeed unfortunate that many of us have preferred to ignore half the burden for we have deprived ourselves of the attendant exhilaration of a truly incomparable human perspective.

Those of us who grew up in a closed Lithuanian community were constantly irradiated with values which seemed to have no relationship to the outside world. Speaking a foreign language at home certainly did not help us in our English language schools and the host of quaint customs and traditions did little to ease assimilation by the surrounding majority. However, most of us quickly adjusted our

everyday lives in order to accommodate a bipartite existence in two separate worlds: that of our parents and Lithuanian, and that of our daily contacts in American schools. The startling result was that most of us experienced very little difficulty in becoming completely Americanized during the school day while retaining the strangeness of our after-school activities.

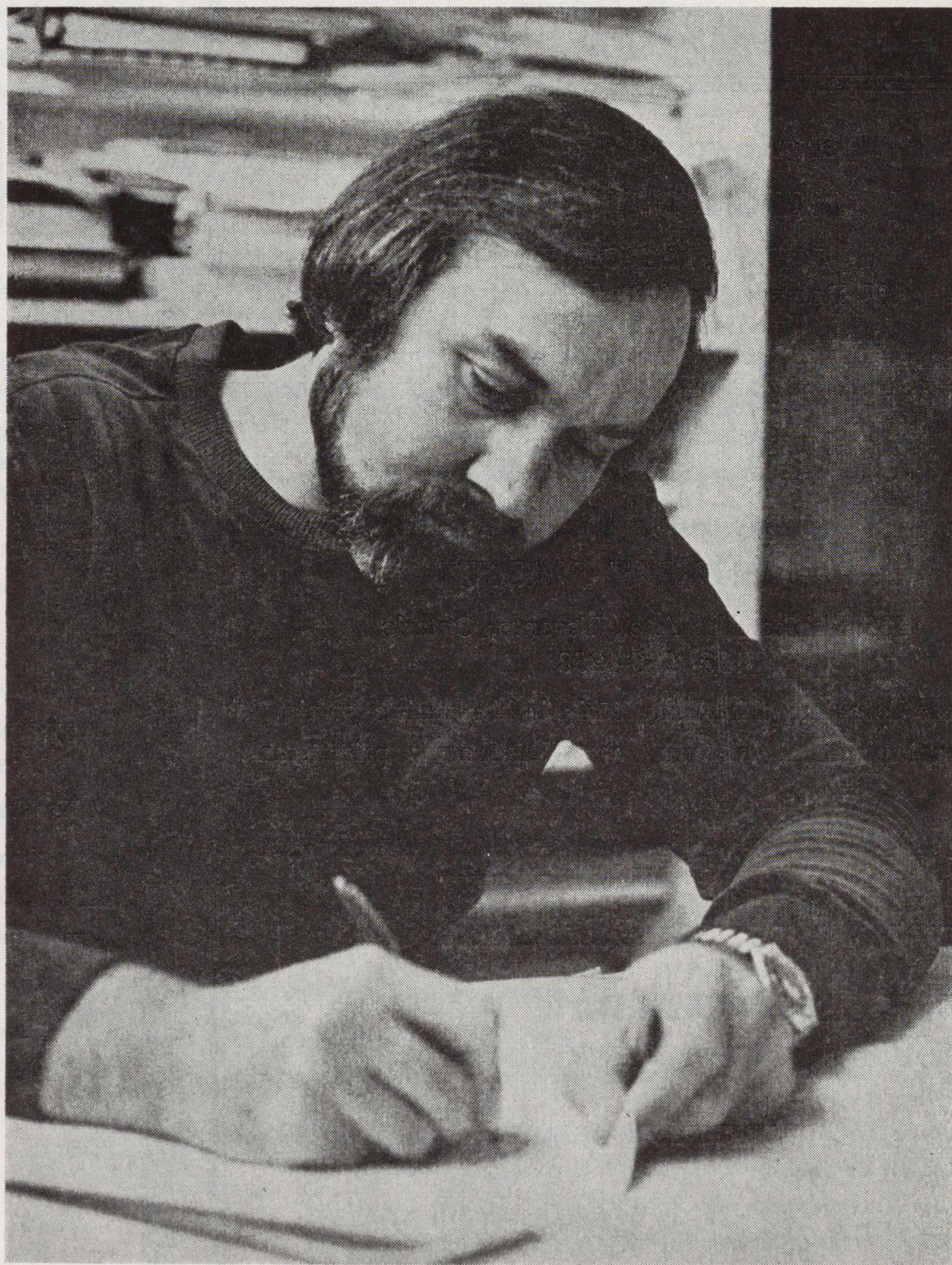
Enough years have passed to allow a retrospective appraisal of the results of this anomalous existence. Two facts strike me particularly at this moment. I sympathize with my Lithuanian parents but don't understand them; on the other hand, I understand my American friends

but don't sympathize with them.

It is curious that what I do not understand in my parents and which I do not sympathize with in my American friends is essentially the same phenomenon: a refusal to attempt a serious communication with another culture.

In my parents' case, the initial traumatic immersion in alien America and the resultant withdrawal into the shell of ethnicity and friends from the past is explainable. With the passing years, however, this retrenchment has completely solidified into a basic anti-American attitude with a supercilious rejection of anything American as being inferior to what had been experienced in Lithuania, whether it be cultural or practical: farming, money management, politics in general.

Forced by circumstances into a deep involvement with American culture and its way of life, this attitude is incomprehensible because I have found so much that is admirable here. Regarding the xenophobic attitude of Americans toward other cultures, I experience a similar surprise because awareness of another sys-

Margis Matulionis was born in 1943. He has his master's degree in French Literature from UCLA, and is now pursuing a law degree from Loyola Law School in Los Angeles. For the

last 10 years he has taught at Claremont High School in the Los Angeles area.

Margis Matulionis, LD angly dalies redaktorius.

BEING FROM THERE

tem of values expression has made me feel more in tune with the disparities of the rest of the world.

Being American means being free of the restraints of oppressive traditions that are relics of past societies and that frequently prevent unprejudiced evaluations of the modern world as it manifests itself. Being American means that we are free to choose a mode of life that is in harmony with technological society. Unfortunately, the choice of a system of values adaptable to present needs is seldom made. America, in its love affair with freedom of choice, has backed itself into a predicament: it is so used to rejecting the values of others that it has never chosen one of its own. Any kind of value imposition, whether it be religious or patriotic, is immediately rejected in the public schools as being an infringement upon the "freedom of choice of others."

Freedom of choice, however, necessarily implies a commitment, and I think that this crucially important factor is completely overlooked in American society today. What use is the freedom to choose if it is never exercised?

There are arguments to the contrary: that we do, in fact, make choices in American society; that many Americans do, for example, choose one occupation over another, one lifestyle over another. Many choose to get married and subsequently, many choose to get divorced. Some choose to purchase handguns and many choose to remain unarmed. This, for them, is the very essence of a free society.

The problem here is in the definition of the word choice. Returning to Webster, we find that choice means "the voluntary and purposive or deliberate action of picking, singling out, or selecting from two or more that which is favored or superior: the decision reached by such action." The paramount choice that Americans have made is the choice of a Constitution that they have all agreed to abide by. Anyone with any doubts regarding the difficulties in formulating this unique document has only to read the various discussions engendered by the Constitutional Convention. What is amazing in American history, is not the choice of a constitution, but the subsequent faithfulness to its precepts and interpretations. Americans, as a democracy, gained fame not primarily for the ardent disagreements preceding this constitutional decision, but more so for their adherence to it in the subsequent 200 years. Sadly I find that this original concept of freedom of choice has been completely vitiated and supplanted by a venal substitute, the license to try. Now, we have the freedom to try this, and, if it doesn't quite meet our expectations, to try something else. The earlier requirement of deliberation in selecting because of the concomitant necessity of being committed to choice has been completely scrapped. The current freedom of caprice does not require faithfulness to the choice once it is made, and instead, we find facile supplan-

tation with any and all alternatives that present themselves.

When Jean Paul Sartre stated that man is condemned to be free, he used the word "condemned" for a specific purpose. The freedom of the existentialist is a burden because the act of choosing involves a complete and dreadful responsibility for the consequences. Without responsibility, therefore, there can be no true choice, and with no real choice there can be no real freedom. Because many Americans have refused to choose, they have refused to be free.

I believe that this conclusion, this perception of the American dilemma, and one has only to read the daily newspapers to ascertain its grim presence, is completely a product of the peculiarity of my bicultural background. While I was growing up in what was then an essentially alien American environment, I was forced to accept the consequences of a choice that my parents had made for me. One I began to swim freely in the mainstream of American life. I was necessarily forced into a decision among three alternatives: I would reject American culture and remain in the secure confines of parochial Lithuanianism; I would reject my past and assume the lifestyle of my new country; or finally, I would realize that I could really never truly be either one, but that I was "condemned" to create my own, personal existential statement which would involve a novel bicultural expression.

I cannot say that the choice has always been pleasant; neither can I say that it has filled me with ultimate satisfaction. On the contrary, it has left me with an omnipresent dual responsibility: that of becoming Lithuanian and American in a personal way. I realize that I can never truly become either one. This only means that I will never be able to fully conform to a pattern that has already been established by tradition. I would much rather structure my own pattern and if it means perceptions that others do not always share, I can take solace in that I am perpetually becoming what has never been and what will perhaps never be again.

This editorial statement should not be taken as definitive; it is simply an attempt, a first attempt, at delineating the feelings and thoughts of someone who has been exposed to two different cultures, Lithuanian and American, over a period of thirty-seven years. If I am not alone, I address this ill-defined self-analysis in the hope that others will be able to identify in some ways with its message and subsequently help in defining and sharpening its contours. I believe that there is such a thing as a peculiar Lithuanian-American perspective and that its particular approach to the problems of today is valuable and salutary. It is this approach that we would like to make the philosophy of the English-language section of this magazine.

Library of Congress Seeks Ethnic Publications

The Library of Congress needs assistance in collecting sample copies of publications issued by and for the many ethnic groups in the United States.

As a national library, the Library of Congress has a responsibility for maintaining collections that reflect the history and culture of the American people and the many ethnic groups that compose it. Although the Library has both ethnic newspapers and publications in its collections, there is a need to expand the coverage.

Lithuanians who wish to contribute or inform the Library of Congress of Lithuanian publications are asked to write the Exchange and Gift Division, Ethnic Unit, Library of Congress, Washington, D.C. 20540.

Father Kezys' Photographic Works Reviewed

In the December, 1980 edition of *Popular Photography* (Shows We've Seen, *Popular Photography*, Volume 87, No. 6, p. 35), Natalie Canavor reviews an exposition of the photographs of Rev. Algimantas Kezys, S.J. and two other photographers in Santa Barbara, California.

The exhibit, from August 8 to September 3, 1980, took place at the gallery, named for its founder, a physician and photo collector. The Keystone Gallery is the showcase entirely devoted to photography in the Santa Barbara area.

According to Ms. Canavor, the lion's share of attention was claimed by the work of Father Kezys. She found that his most effective photographs suggest man faced with infinity. . . . "His images of human figures against odd backgrounds . . . (produce) the effect of exploring not just geometric space, but the spaces of the human spirit."

Lithuanians have admired the work of Chicago's Father Kezys for a long time and it is with a great deal of pride that we hear of his appreciation by the American public.

NEWEST BOOKS IN ENGLISH

Opposition to Soviet Rule in Lithuania, 1945-1980, by Thomas Remeikis, Ph.D.

Published by "Institute of Lithuanian Studies Press," Chicago, Illinois.

680 pages. Price \$15 plus \$1.50 postage. You may order it from "Lithuanian Days," 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Phone (213) 664-2919.

Under the Sword of Damocles, a novel by Anatole Kairys. Published by Lithuanian Literary Associates. Translated from Lithuanian by Nijole Grazulis, 252 pages. Price \$10 plus \$1 postage.

Lithuanian Writers in the West

by JOHN SKIRIUS

■ WHAT IS AN ANTHOLOGY? A flower collection, according to the Greek etymology of the word. Or better yet, a necklace of many-colored, multi-shaped beads, held together only by a string, that is to say, by some element in common. In more current usage, an anthology is a representative selection of literary pieces belonging to a period, language, cultural region, or genre. Due to limitation of space, the pieces are often trimmed to short passages of longer works — cut off from other passages which hold keys to their comprehension. Such anthology pieces are hands without arms, tongues without palates . . . and yet they are necessary initiators for the novices, or temptresses for those who are willing to be seduced into reading the complete works.

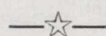
Anthologists judge which writers are worthy of being included between their arrogant covers. Inevitably, unjust omissions, even uncalled-for inclusions, are occasionally committed. Another pitfall of any anthologist is to select individual poems, passages of a novel or poem, or short stories which show only one face of the multi-faceted author. Most writers experience evolutions of style and thought over time, and it is impossible to represent all the stages of development in a limited number of pages. The anthologist may instead want to bring out certain recurring themes or styles in the literature of many authors, at the expense of giving a true-to-life photograph of each writer.

The same sort of limitation restricts the reviewer of an anthology who chooses to comment on only a few select pieces of some of the authors: such a critic is creating an anthology within the anthology, with the conscious intent of bringing out some outstanding characteristics of the literature as a whole. That is my intention here. Complex authors, forgive me for the simplifications, omissions, and distortions.

Lithuanian Writers in the West—An Anthology* includes sixty-four authors, so that it favors breadth at the expense of depth, offering a few pages each of numerous authors instead of a more representative treatment of fewer writers. Selections from drama and prose fiction are presented in English translation, while the poems are afforded bilingual texts, in English and Lithuanian. The variety of typography and paper used, the layout, the illustrations and photographs all make the book appealing to the eye and to the touch. It is a collector's edition, to be prized for its artistry and its noble purpose of introducing to the reader of the English language the creative writing of Lithuanian immigrants who were swept mostly, though not exclusively, to the shores of the United States on the waves of exodus in the twentieth century. The anthology focuses on the talents of the exile generation, born in Lithuania between 1890 and 1930 for the most part and forced to flee to the West by the invasions and occupations of their country during World War II. A few writers from older and younger generations are also represented. Those who did not leave Lithuania for the West are precluded by the title. This is not to say that writers who remained in Lithuania are not worthy of translation. Rather, the Lithuanian dias-

pora can read about the problems peculiar to its emigrated condition in the literature represented in this anthology, and it is important that succeeding generations residing in the West become familiar with this literary testimony to the trials and tribulations of emigration/immigration.

Popular usage implies that emigres had to leave because of political reasons, so that the emphasis is on the exit, while immigrants came to a place motivated by the quest for better economic opportunities. This difference is notable among different generations of Lithuanian-Americans.

POETRY

The book begins with a section on poetry. We read of love and pain, God and the devil, in a carefully structured poem by Bernardas Brazdionis entitled "Contrasts." These are the dichotomies of the traditional, Catholic mind. Kazys Bradunas turns to pagan Lithuanian mythology for another sort of interplay between the physical and the spiritual. In his poem, "Freeze," Bradunas gives the receding storm an ethereal quality through metaphor: "The clearing sky with Thunder's distant hammer/and silver nails tacks poetry's heart to the vault of heaven." "Thunder" is the translation for Perkunas—the Lithuanian pagan god who, much like the Nordic Thor, is attributed the ability to hammer thunderbolts in the sky. In "Our Father's Prayer," Bradunas invokes the name of Zemynė, the goddess of the earth in Lithuanian folklore, asking that she groom the evened crop-fields with her comb: it is harvest time and Zemynė knows "The holiness inherent in our bread." The poet thus creates a pagan variation on the Catholic prayer of "Our Father," who is asked to "give us this day our daily bread."

Antanas Gustaitis is known for his satirical verse. In "Nature's Morte," a poem whose title suggests a painting of still life on a table, he describes the typically Lithuanian treats on a feastly table. The humorous magic of his poetic transformations is reminiscent of Circe: the poem zooms in on a roasted pig which has the eyes of a Lithuanian, man turned beast. This type of humor is the exception to the rule in the anthology.

Pessimism pervades the poetry of twentieth-century Lithuanian immigrants—abundant testimony to the anguish of their times. The biography of one poet may

Poet Kleopas Jurgelionis.

Poetas Kleopas Jurgelionis.

suffice by example. Juozas Kekstas witnessed the tragedy of World War II. During the Soviet occupation of the Vilnius area, he was sentenced to eight years of forced labor in Siberia. Amnestied in 1942, he joined the Polish Army Corps under General Anders and participated in campaigns in Egypt and Italy, twice wounded. After the war, the odyssey of exile led to Rome, Argentina, and Poland. Kekstas's pessimism is heard in the poem, "Song of the Dead Angel":

*I stand naked before you
with white rapacious bones
and black sockets;
this encrusted skull rattles;
these teeth, grown hard,
have gnashed the right of words to be born.*

Another poet who lost faith in mankind in the course of a trying odyssey was Kleopas Jurgelionis. As early as 1907 he became active in Lithuanian theatrical groups in St. Petersburg, Russia, and was arrested for pro-Lithuanian cultural, social, and political activities. Escaping Russia, he wandered through France, Scotland, Poland, and the United States; where he finally settled down and served as editor for the newspapers, **Naujienos**, **Draugas**, and **Teveyne**. With such a varied experience that spans two World Wars, Jurgelionis refers skeptically to Valhalla, the heaven of military heroes:

*I have lost all faith in reason,
My own and other men's,
With thought—a flux of glossaries;
Deductions—strategems.*

*I see I sink in mankind's bogs,
Not looking up at all;
Valhalla summons me no more,
Heaven does not call.*

In contrast, Leonardas Zitkevicius reaffirms an ironic faith in science (as if it were a patriotic war cry) to expand and

conquer unexplored space, in spite of the fact that he lost his homeland and cannot return. He can provoke a smile in the reader of his "Song of the Exile":

The head of man supports the skies.

Science is my faith—

*I lost the earth beneath my feet,
And now I rise in space.*

The jet itself drums out a march

That stirs me to the bone—

*How freely I can speed towards Mars,
But not towards home.*

Over and over again, the scars of war are seen on the faces of the exile poets. In "Apocalypse," Henrikas Nagys evokes the destruction of the ancient cemetery typically found in the Lithuanian countryside; he then alludes to the loss of life. The toll of fallen victims is suggested in the abandoned soldiers' helmets:

*The shattered gate of the ancient cemetery
hacks the silent night with its weird lament.*

*The battered grass. The blackened cobbles, The
embittered*

*earth-streaked face of men. In the timeless
light*

*of the full moon lie helmets full of yesterday's
warm rain.*

Algimantas Mackus, in his poem, "Chapel B," indicts the patriotic emotions which fuel war, only to disillusion the soldiers of the apocalypse:

*Death is a fanatical plowman,
the blind sacrament of blood and earth:
like wounded beasts they arise from their beds
and shatter against the cement in the evening.
Death is cynical and angry decorated soldiers
returned to the front:*

*a starving girl plunged into lead,
bereft of tears to cry her heart out over her lot.*

Not only the disaster of war, but also the eternal aspirations and disappointments of human nature are reflected in the poetry of the Lithuanian immigrant. Alfonsas Nyka-Niliunas, in "Mother's Song," crafts a metaphor of maternal se-

curity and its eventual loss. Through the imaginative prism of mother's eyes and songs we see and hear symbols of freedom and permanence in nature—a ship at sea, a strong oak sheltering a bird, as if it were its child. The final strophe ties together the symbols:

My mother was singing a song:

In her eyes—a sinking ship.

*The oak with the bird crashed down; we were
left*

In the dark of the looking glass.

Liune Sutema, a resident of Chicago, expresses the exile's sense of alienation in an urban reality which seems unreal as she searches for her identity. The poetess hallucinates on her personal fears, which are also those of many modern-day urban dwellers, and she resorts to the invocation of myths to comfort her:

Don't be startled, press closer to me—

*The houses, with soot—and dirt-blinded
windows,*

press closer and closer to each other—

*Dead-end streets whimper with hungry
children,*

*humming knives fly at moving targets,
and the sirens hoot and hoot—*

Don't listen,

*hide your head in my lap and don't be afraid—
everything will pass—*

hide your head in my lap and don't be afraid—

Cain and Abel,

a saint with a thorny crown,

and a sister with twelve blackbirds to guard us.

The symbols of salvation invoked by Liune Sutema—David slaying Goliath, Don Quixote, Jesus Christ, and the sister with twelve blackbirds, all suppose commonly shared beliefs, or at least a cultural symbolism accessible to the educated reader.

Such is not the case in Tomas Venclova's poem entitled "Ghetto," in which the semiotics are intensely personal, almost hermetic. The alienation in knowing of the eventual disintegration of all things is total; there is no exit from the ghetto of meaningless matter. The fear of betrayal in man is equated with impersonal disintegrating agents (chemicals? flames and sand? time?) which undermine our very existence, assuring the transmutable, ephemeral nature of any physical object, whether it be a house or coal, a newspaper or human beings. For the "we" in the following poem, read "all of us":

We shall return here. It's quiet where we are.

So many homes. With the simplicity of coal

Checked, weighed, disburst.

That's the last period.

Betrayal

Labels the newspaper's glass,

Streams in through the door's yellow crack

Colors the bonding, kills the bond

And the ink, and weighs down the nets.

Alas, child's thoughts, frail houses,

Receded waters, make-believe mountains!

There is no death, and the trial won't come.

Flames and sand lick the window's frame.

Not the Hebraic, nor even the Roman—

Final law dictates

That we are just letters, debris, plans.

We are white paper. We are ashes.

The poem seems to be certain there is

no design or purpose in the creation of matter; that is the final law; all else is child's thoughts, wishful thinking.

(to be continued)

LITHUANIANS DEFEND THEIR LANGUAGE AND THEIR RELIGION

Lithuanians remain unafraid of protesting transgressions against their language and religious prerogatives.

In the first case, a daring 1310 Lithuanians signed an appeal to the Central Committees of the USSR and the LSSR Communist Parties, asking them not to put into effect the recommendations adopted at the Tashkent conference, which took place May 22-24, 1979. The delegates had proposed that the instruction of the Russian language be started in the nurseries and kindergartens at the age of five, and in the upper grades of schools of general education, in all professional schools, and in the 2nd and 3rd years of special high schools and universities.

"Since the child's process of thinking in his native language is formed in the early grades only, an earlier teaching of a second language brings inferior results in the learning of the native and of the second language as well," the appeal states.

"The USSR and LSSR Constitutions guarantee the possibility of learning in their native tongue. Therefore, we ask you to leave unchanged the arrangement that has existed until now: Lithuanian children should not be taught the Russian language in kindergartens; in all educational establishments, Lithuanians should continue being taught in Lithuanian, without reducing the publishing of belles lettres, scientific, and children's literature in the Lithuanian language."

In a statement to the LSSR Procurator, dated November 25, 1975, 1064 Catholics of Vidukle protested a new "assault by the atheists" against the believers of Vidukle parish—a 50 ruble fine imposed on the rector of Vidukle, the Rev. Alfonsas Svarinskas for "organizing a procession on November 1, 1979 . . . without a permit." The signatories say that the Rev. Svarinskas informed the authorities in advance about the procession on All Saints Day. The procession was orderly, with some 200 people participating. The Communist authorities tried to disrupt the procession. The statement denounces the harassment of believers and cites the Universal Declaration on Human Rights as well as the Helsinki Final Act on religious freedom.

"In 1979, signatures were being collected all over Lithuania under a petition that the Church of the Queen of Peace be returned to the Catholics, from whom it was taken away by the atheists. The total of 148,149 signatures were collected and bound in a book, consisting of 1589 pages and including 56 photographs. The book was sent to Leonid Brezhnev . . ."

[From the Chronicles of the Catholic Church in Lithuania, January 1, 1980]

Poet Tomas Venclova.
Poetas Tomas Venclova.

On the Lithuanian Wave Length

Vyt. Sirvydas

John Bernotavicz of Barrington, Ill., writes: "Just received a copy of Nov.-Dec. *Amireas* magazine and find that John Skirius, who holds a Ph.D. from Harvard and is assistant professor of Spanish at the University of California in Los Angeles, has an article in it entitled 'A Word With Borges.' Jorge Borges is a world wide famous Argentinian poet who, for the first time in his life (he is 80 years old) was going to lecture in Tokyo, Japan, and on his way stopped at Los Angeles, providing Professor Skirius with an interview."

Borges is credited with introducing the Ultraist poetry movement, which started in Madrid, Spain in 1919, into Spanish South America around 1921. Its characteristics are a tendency to use free verse, complicated metrical innovations, daring imagery and symbolism instead of traditional forms and content.

A similar poetry movement appeared among Lithuanians around 1920 in Kaunas, the capital of independent Lithuania. It was led by poets Kazys Binkis, Juozas Tysliava, and others, also by writer Petras Tarolis (Petrenas). It created a furor among the academicians and a public trial was arranged to discuss the pros and cons of Keturi Vėjai (The Four Winds), as the Lithuanian Ultraist movement was named. It published a journal of the same name in 1924.

The Nov./Dec. issue of *Archeology* carries an article by Marija Gimbutas, professor of European archeology at the University of California in Los Angeles, under the title of "The Temples of Old Europe: Miniature Shrines and the Neolithic Bird Goddesses Cult." Professor Gimbutas specializes in Old European and Indo-European mythology and religion. Born in Vilnius, Lithuania, Gimbutas studied at Vilnius, Tübingen, Germany, and Harvard universities. She has written nine books and numerous articles, and also participated in archeological excavations in Yugoslavia (Obre), Greece (Achirleion) and Italy (Scalonia). She is the chief editor of a journal devoted to Indo-European Studies, and contributed an introductory article to its latest issue, dealing with "The Transformation of European and Anatolian Culture 4500-2500 B.C. and Its Legacy." Those were times before Indo-European invasions which changed the face of Old Europe. Among the invaders were the ancestors of Lithuanians, whose routes to the shores of the Baltic and the Nemunas have not, as yet, been definitely mapped with historical accuracy.

Soviet "Industrialization": Cover for Russification?

by RIMVYDAS PASKAUSKAS

As recent events in Poland have glaringly shown the dismal failures of communism in that Eastern European country, attention has also begun to focus on the economic problems confronting the Soviet Union itself. Most revealing would be a look into the motives of Soviet industrialization in the "republic" of Lithuania, which was the most recent territorial addition to the USSR's political borders, having been illegally and brutally annexed in 1940 as World War II dawned.

Surely, there are those who erroneously believe that Lithuania has benefitted economically under the Soviet rule. However, such presumptions are only a delusion and do not reflect reality. In various studies undertaken by Baltic professors living in America (i.e., Dr. Tonu Parming, Dr. Stanley Vardys . . .), the following observations are made:

1. Heavy industries requiring a large labor force are being established in Lithuania, despite the fact that the native population cannot provide the needed number of laborers;
2. Traditional agricultural industries, in which Lithuania enjoys abundant raw materials, are being either neglected or kept underdeveloped;
3. Local economic needs and autonomous control of republic factories are denied;
4. Industries, which require that raw materials be imported from other Soviet republics, are favored over those industries where Lithuanian natural resources can provide raw goods;
5. The settling of Russian colonists into Lithuania, ostensibly to solve the "labor shortage," which was originally planned for, anyway!

In an interview with American writer Philip Roth, published by the *New York Times Book Review*, an expatriate Czech author Milan Kundera, residing since 1975 in Paris, remarked: "If someone told me as a boy: one day you will see your nation vanish from the world, I would have considered it nonsense, something I couldn't possibly imagine. A man knows he is mortal, but he takes it for granted that his nation possesses a kind of eternal life. But after the Russian invasion in 1968, every Czech was confronted with the thought that his nation could be quietly erased from Europe, just as for the past 50 years 40 million Ukrainians have been quietly vanishing from the world without the world paying any heed. Or, Lithuanians. Do you know that in the 17th century Lithuania was a powerful European nation? Today the Russians keep the Lithuanians on their reservation like a half-extinct tribe. They are sealed off from visitors to prevent knowledge about their existence reaching outside."

—Vyt. Sirvydas

Hence, one can plainly see that the Soviet industrialization of Lithuania does not consider the local needs of the people nor the local conditions of the Lithuanian economy and population. Much of the manufactured goods in Lithuania's new factories, electrical equipment and heavy machinery, cannot be absorbed by the Lithuanian market; instead, they are exported elsewhere with little benefit flowing to Lithuania.

How does Lithuania, a predominantly agricultural country, prosper under an industrialization plan that does not provide for local needs, food markets and resource capabilities? Such mismanagement of the Lithuanian economy has only one chief goal in mind: the russification of Lithuania!

With larger numbers of Russian colonists constituting a growing labor force, the Lithuanian nation's demographic make-up may be greatly altered, which could possibly reduce the native Lithuanians into being a minority within their own country. (Such a bleak prospect may eventually become a stark reality for neighboring Soviet Latvia, in which Latvians now comprise only 57% of their entire population due to Soviet economic and colonization policies.)

Also, with greater numbers of Russians living in Lithuania, the Soviet authorities will have a greater rationale with which to further encourage the use of the Russian language in public, secondary and elementary education, plus in official government life. Already Lithuanians are burdened with an imposingly arbitrary, bi-lingual policy of "equality" for both Russian and Lithuanian. Many Lithuanians still recall the fact that Czarist Russia prohibited all printing in the Lithuanian language for 40 years, back in the 19th century.

Furthermore, with the concentration of those industries which necessitate that raw goods be imported from outside Lithuania, and whose markets are also found outside the republic, the little country will be further enmeshed within the USSR's economy which will greater hasten the Sovietization and Russification, of this recalcitrant, non-Slavic nation.

Hence, under such potentially devastating population and economic changes, the national movement for restoring independence within captive Lithuania could be greatly weakened, if not entirely quashed. Nevertheless, in the past, Czarist Russia did fail to russify and keep rebellious Lithuania which broke off and became a sovereign state between the two World Wars.

At present, the Soviets are experiencing great difficulty in subjugating the Lithuanians due to a burgeoning human rights movement, plus they face great problems—and failures—in suppressing the widespread strength of the Catholic Church and the religious revival that Lithuania's youth are joining in growing numbers.

One hopes and prays that the Soviets will likewise fail, as did the Czar, to destroy Lithuania!

LITHUANIA IN PHILATELY (25)

By A. BERNOTAS

POET KRISTIJONAS DONELAITIS

In 1980 Lithuanians throughout the world commemorated the 200th anniversary of the death of the well-known Prusso-Lithuanian poet Kristijonas Donelaitis (1714-1780). Donelaitis was born on January 1, 1714 in a free peasant family in the village of Lazdyneliai, district of Gubine in Prusso-Lithuania (or Lithuania Minor), then under German-Prussian rule.

As an indigent student of 17 he left for Karaliaucius (Koenigsberg), then the cultural center of entire Lithuania Minor. At first he attended the Lithuanian Cathedral school of Knypava; in 1732 he matriculated into the University of Koenigsberg as "Christian Donalitus, Gumbinnen, Borussus (identifying his district and country). He studied Lutheran theology and classical languages at the university. It is said that he received a stipend from Duke Albrecht for being such a fine Lithuanian student. It is easy to forget that religious studies were still novel at this time; only in 1547 was the first Lithuanian Catechism by Mazvydas published in Karaliaucius.

After finishing his studies in 1740, he worked a couple of years in Stalupenai as precentor and school teacher. In 1743 he returned to Konigsberg to be ordained as a Lutheran priest. He was sent to Tolminkiemis (German: Tolmingkehmen) to take the vacant seat of a pastor. Coincidentally, he also married the widow of his predecessor. Donelaitis remained in Tolminkiemis all his life, only once in a while making excursions outside the neighborhood.

Donelaitis catered to a broad constituency. One-third of the parish were of Prusso-Lithuanian descent others were German, Austrian, Swiss and even French—settlers who were brought into the country after the disastrous plague of 1708-11 which decimated most of its original inhabitants. While the indigenous population of Lietuvininkai—Donelaitis called them boors—constituted the lower class and mostly lived in serfdom, the new

settlers soon became landowners and masters of the country. Donelaitis, therefore, preached in German and in Lithuanian.

Donelaitis was quite consumed with parish activities. He rebuilt the church, which had been destroyed by a storm, built a new rectory, and built a house for old priest-widows. In addition, he was a gifted handicraft artisan. He constructed a piano aided with his brother's thermometers and barometers and he was a good gardener. Sermon themes projected a real Lithuanian apostle: He argued that to be a good citizen, one must be a good Lithuanian. He established Lithuanian primary schools in his parish and found continued support for them.

But Donelaitis became most famous for his poetry. He wrote his immortal poem "Metai" (The Seasons) in tonal hexameters in the Lithuanian language. The poem consists of four parts: "Joys of Spring," "Summer Toils," "Autumn Wealth" and "Winter Cares." In this poem he depicts the life of his "boorish" Lietuvininkai, their customs, their work, good and bad, just as they were, in the lovely Prusso-Lithuanian country surroundings. He also wrote six fables and some religious lyrics in Lithuanian and in German, for which he composed music. It is said that he liked to read excerpts of his poems to guests and even to his parishioners while at the pulpit in the church.

None of Donelaitis's works were published while he lived. The very first edition of his poem was published in Konigsberg in 1818 by Prof. Ludwig Rhesa (previously mentioned in segment 24), together with a translation in German. In later years the poem "The Seasons," in its entirety or in excerpts, was translated into several languages: Latvian, Polish, Russian and, after World War II into Czech, Belorussian, Georgian, Hungarian and recently—into Japanese. The Lithuanian edition was repeated numerous times, the latest one appearing in Vilnius in 1956. It was translated into English by Nadas Rastenis in the United States and published as such in 1967.

By the end of World War II the entire territory of Eastern Prussia was occupied by Soviet Russia. Into the sparse country the Russians brought their own settlers. What the Germans could not do in centuries' time (except in some places during Hitler's regime), the Soviets did overnight: all the names of villages, towns and cities were changed to Soviet designations. And so suddenly cropped up new names, never heard in Lithuanian history and geography, such as Kaliningrad, Sovietsk, Kutuzovo, Czernyshev, Gusev, etc. Donelaitis's beloved Tolminkiemis metamorphosed to **Czystye Prudy** (in Russian: "clear ponds"). The Russian artillery during the battles destroyed most of the buildings in Tolminkiemis, among them the church and other facilities built by Donelaitis. Even his grave's tombstone was destroyed. Several years later the Soviets ordered a commission from Vilnius to go to the former Tolminkiemis to search out the grave of pastor Donelaitis. The

commission found it out of a skull and a few other remains, reconstructed the exact likeness of the dead poet. Some time ago we read that Soviets had even rebuilt Donelaitis's church, but certainly not for religious services.

Echoes of Gdansk in Lithuanian CP Plenary Meeting

The events in Poland cast their shadow on the 16th plenary meeting of the Central Committee of the Lithuanian CP, on August 26, 1980, in Vilnius. Second secretary, N. K. Dybenko, the Russian "grey eminence" of the Lithuanian Communist Party, devoted a portion of his speech to the various ills plaguing the official trade unions in Lithuania. "The trade union organs," he said, "are not properly protecting the rights of workers and employees. Last year alone, 98 people were dismissed from work illegally. This means that in all these cases, the trade union organizations made concessions to 'zealous' administrators and acted in an unprincipled manner. These facts must cause great concern to the branch committees and to the Trade Union Council of the Republic."

Dybenko also revealed that "complaints are multiplying about the violation of laws in hiring, transferring and dismissal of people from work," and said that the "work rights of women and juveniles are not properly protected." He said that in some cases, "the signals of the working people, their vital interests, their proposals and critical remarks are given a formal and bureaucratic response."

Faced with similar and other problems, the Polish workers took matters into their own hands and won from the authorities a promise of independent unions. In Lithuania, trade unions remain administrative branches of the government, primarily concerned with work discipline and the increase of production.

[Taken from ELTA, October, 1980]

For illustration, we present here a 4 kopeck postage stamp, issued by Soviet Russia in 1964, commemorating Donelaitis's 250th birthday. Inscriptions are in Russian and in Lithuanian.

Simon's Travel Service

KVIEČIA KELIAUTI KARTU!
KELIONĖS Į LIETUVĄ 1981 METAIS
13 dienų su giminėm.

VILNIUS-RYGA—balandžio 30—gegužės 14
VILNIUS-RYGA—gegužės 14—gegužės 28
VILNIUS-RYGA—gegužės 28—birželio 11
VILNIUS-RYGA—birželio 11—birželio 25
VILNIUS RYGA—liepos 9—liepos 23
VILNIUS-RYGA—liepos 23—rugpjūčio 6
VILNIUS-RYGA—rugpjūčio 6—rugpjūčio 20
VILNIUS-RYGA—rugpjūčio 20—rugsėjo 3
VILNIUS-RYGA—rugsėjo 3—rugsėjo 17
VILNIUS-RYGA—gruodžio 21—sausio 4 (1982 m.)

Smulkesnių informacijų teirautis

tel. (416) 537-3060 ir 532-8772

2385 Dundas St. W., Toronto, Ont., Canada M6P 1XT

Linkiu geriausios sėkmės 1981 metais

INŽ. VYTAUTAS VIDUGIRIS

Lietuvių Skautų Brolijos vyriausias skautininkas

27923 San Nicholas Drive, Palos Verdes, CA 90274

Tel. (213) 377-3192

LITHUANIAN FEDERAL CREDIT UNION

KASA

Lietuvių Kredito Unija
Lietuviams

— Vienintelė Amerikos Rytų pakraštyje —
86-01 114 Street, Richmond Hill, N.Y. 11418
Tel. (212)441-6799

Kasos Direktoriai sveikina visus Lietuvių Dienų skaitytojus švenčių proga ir linki daug finansinės sėkmės Naujuose Metuose.

- KASA mielai priima visų lietuvių indėlius ir moka 7% nuolatinės santaupas, o už Certificates of Deposit duoda aukščiausias pirkimo metu leidžiamas palūknas iki 12%.
- KASA lengvomis sąlygomis duoda paskolas visiems taupytojams.
- KASA priima kad ir mažiausius indėlius į nuolatinio taupymo sąskaitas ir išduoda Certificates of Deposit 500 dolerių blokais 3-į, 6-į mėnesių arba ilgesniam laikui.
- KASOJE kiekvieno asmens santaupos Federalinių įstaigų apdraustos iki 100,000 dolerių sumos.
- KASOJE rasite draugišką patarnavimą, pasitikėjimą ir geriausią atpildą už jūsų taupumą.

Kreipkitės į KASĄ raštu arba skambinkite telefonu darbo valandomis kasdien ir šeštadieniais.

SPEAK UP

The democratic press is free. However, there are some publications freer than others. One such publication is SPEAK UP, a newspaper published monthly, 24 pages, in Toronto, Canada.

SPEAK UP concentrates on politics and economy but there are articles related to culture, social life, etc. Generally SPEAK UP contains articles and information which embraces North America with special accent on Canada: Chairman Pierre Trudeau; French Separatists; deep analyses of monetary system and so on.

All those who are interested in the political situation of North America will find SPEAK UP exceptionally informative and free from any suppression. We will send a sample copy on your request. Annual subscription \$10.00.

SPEAK UP, P.O. Box 272, Station "B", Toronto, Ontario MST 2W2, Canada.

ACADEME EXECUTIVE SERVICES

1725 K Street, N.W.
Suite 314
Washington, D.C. 20006
(202) 887-0190

International Exec. Services

Cable Address.: Intexser

EVA. M. MIGONIS
EXECUTIVE PRESIDENT

Didžiausias kailiu pasirinkimas

pas vienintelį
lietuvių kailininką
Chicagoje

**NORMANA
BURŠTEINA**

Tel. 263-5826
(įstaigos) ir
677-8489
(buto)

185 North Wabash Avenue
2nd Floor Chicago, Ill. 60601

GARBĖS PRENUMERATORIAI:

Dr. S. Andukas, Baltimore, MD.
 Peter Atkočiūnas, DDS, Cicero, IL.
 J. Z. Augustinius, Illinois.
 Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
 Leo Begdonas, Santa Cruz, CA.
 Pr. Baltuonis, Canada.
 Petras Baltrėnas, Calif.
 Rev. A. Bertašius, San Elizario, TX.
 Dr. C. K. Bobelis, St. Petersburg, FL.
 A. Braškys, Ont., Canada.
 D. Brazdžionis, Los Angeles, Calif.
 Juozas Briedis, West Bloomfield, Mich.
 R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA.
 V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA.
 H. Brushauskas, Vokietija.
 Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH.
 John Čiurlionis, PA.
 Rev. V. Dabušis, N. J.
 Dr. A. M. Devenis, Long Beach, CA.
 A. Devenis, Santa Monica, CA.
 Vysk. A. Deksnys, Vokietija.
 A. Dičius, Santa Monica, CA.
 Vincas Dovydaitis, San Clemente, CA.
 Bronė Gajauskienė, Santa Monica, CA.
 Br. Galinis, Norwell, MA.
 J. Girevičius, Ont., Canada.
 Paul Gyls, Olympia, Wash.
 E. ir L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA.
 E. Jonušas, Omaha, Nebr.
 Msgr. F. M. Juras, Putnam, Conn.
 J. Jurkūnas, Illinois.
 A. Kantvydas, Canada.
 Kazys Karuža, Los Angeles, CA.
 Dr. Šarūnas Karuža, Los Angeles, CA.
 St. Keteriauskas, Los Angeles, Calif.
 M. Kirkilas, Chicago, Ill.
 Dr. P. Kisieliūsis, Cicero, IL.
 Dr. Alf. Kontvis, CA, R. K.
 A. Kriukėnas, Milton, MA.
 E. Kronas, Canada.
 Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, Calif.
 S. ir J. Kvečas, Santa Monica, Calif.
 J. L. Levickas, Chicago, IL.
 J. Lukas, Orange, CT.
 Dr. J. Mališka, Que., Canada.
 F. Masaitis, La Mirada, CA.
 A. ir L. Mažeikos, Marina del Rey, CA.
 G. Mažulienė, Santa Monica, CA.
 W. Maker, Burbank, CA.
 W. Markalonis, Reynoldville, Pa.
 Msgr. L. Mendelis, Baltimore, Md.
 E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N. Y.

Garbės prenumeratoriai

Rev. S. Morkūnas, Sioux City, Iowa.
 A. Musteikis, Fallon, NE.
 A. L. Namikas, Glendora, CA.
 Rev. A. Olšauskas, Los Angeles, CA.
 Kun. Th. Palis, Pittsburgh, CA.
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.
 Vladas Pažiūra, Anaheim, CA.
 F. Petrauskas, Syracuse, N. Y.
 Peter Baltran, CA.
 A. Pračiūnas, San Pedro, CA.
 Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N. Y.
 Rev. Dr. P. Ragaižinskas, Sentral, N. M.
 Kun. V. Radvina Clover Valley, Calif.
 V. Raulinaitis, Santa Monica, Calif.
 A. L. Repšys, N. Y.
 J. V. Roland, San Francisco, CA.
 Rev. A. Sabas, Ont., Canada.
 Petras Sakas, Los Angeles, CA.
 J. B. Sabal, Cleveland, Ohio.
 E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, Calif.
 Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, Illinois.
 Rev. E. Statkus, Grand Rapids, Mich.
 Jonas Talandis, Olympia Fields, Illinois.
 "Talka", Hamiltono liet. koop., Canada.
 V. Tamošiūnas Detroit, MI.
 J. Tamas, Gardena, CA.
 Dr. V. B. Sky, Palos Verdes, Calif.
 M. Šarauskas, Winn., Canada.
 Juozas Truškauskas, Los Angeles, Calif.
 Vytautas Vidugiris, Palos Verdes, Calif.
 Juozas Vitėnas, Washington, DC.
 A. Youtz, Munhall, PA.
 Dr. P. Žemaitis, Conton, MI.

AUKŖS LD PAREMTI

\$100 — Rev. V. Pavalkis.
 \$100 — Lietuvių Fondas.
 \$100 — A. Mikulskis, Cleveland, OH.
 \$25 — J. Daumanto šaulių kuopa, Los Angeles, CA.
 \$20 — Msgr. J. Kučingis, Los Angeles.
 \$50 — Donelaičio lituanistinė mokykla, Chicago, Ill.
 \$12 — A. Skridulis.
 Po \$12 — C. A. Laucius, R. Čepulis.
 \$10 — Stasys Damulis, Vista, Calif.
 R. D Giedraitis, J. A. Valaičiai
 \$9 — J. Dženkaitis, LA.
 Po \$7 — A. Rugys, J. Salys,
 Po \$7 — A. Lukas, Vl. Petrauskas, St. Jankauskas, J. Šepetys, P. Gruodis, A. Andriušienė, J. Ališauskas.
 \$6.50 — A. Backer.
 J. Mulokas, J. Augustinius.
 \$6 — Leo Bagdonas.
 Po \$5 — E. Sabalis, A. Dragunevičius, B. Tiškus, Rev. A. Babonas.
 \$4 — M. Ročkus.
 Po \$4 — St. Baniulis, Rev. J. Grabys, J. Gepnens, V. Kamaitis.
 Po \$2 — P. Kaziukonis, B. Pošius, J. Gliuda, Al. Manvydas, C. Modestas, J. Kralikauskas, J. Blažys, V. Vilčiūnas, V. P. Janušonis, S. Skripkus, Ign. Gurčinas, J. Dabrega, A. Sereika.
 Po \$2 — V. Urbaitis, V. Plečkaitis, A. Dimas, Dr. J. Kriaučiūnas, A. Kriukėnas, K. Dulys, A. Kairys, J. Kregždė, J. Dekeris, T. Kudžma, J. Kanišauskas, J. Kalainis, E. Legnikas, V. Bulkaitis, B. Cizikas, St. Vilinskas, B. Lukas, A. Laucis, L. D. Shomo, A. Kontvydas, A. Alčiauskas, V. Karas, A. Loguckis, P. Bielskis, A. Noruišis, A. Dabkus, K. Rimkus, J. Skladaitis.

Labai ačiū visiems parėmusiems LD žurnalo leidimą. Mūsų lietuviška spauda laikosi tik skaitytojų dosnia širdimi ir parama.

A. Skirius, leidėjas

—G—

Gražių švenčių,

laimingų Naujų Metų!

PUTRIM'S FOOD MART

Paul Putrim, Paul Putrim, Jr.

Mūsų specialybė namuose gamintos dešros; darome skilandžius.

1446 S. 49th Ct., Cicero, Ill. 60650
Prisatome į namus.

Telephone: OLympic 2-7529

~~~~~

ALBINO MARKEVIČIAUS

apdraudos, namų pardavimo ir visos įstaigos nuo spalio mėnesio pradžios persikelia į naujas, didesnes patalpas

2802 Santa Monica Blvd.,
 Santa Monica, CA 90404
 Telefonas 828-7525

M & R Americana Ins. Service
 telef. 453-1735. Adresas 2802 Santa Monica Blvd., S. M.

Rūtos, Inc. Bend. ir Kalifornijos Liet. Kredito Sąjungos adrs. yra 2802 Santa Monica Blvd., Santa Monica, CA 90404, telef. 828-7525.

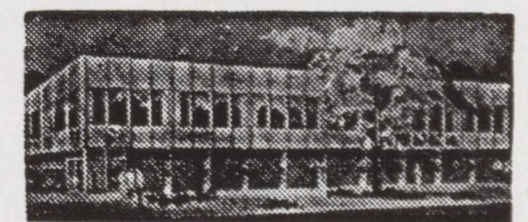
~~~~~

TAUPYKITE DABAR

Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviename skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

~~~~~

Drive in facilities.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
 Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAIUSKAS
 sekretorius

TEL. (312) 656-6330 ir 242-4395

Nuoširdūs švenčių ir Naujų Metų linkėjimai

KASTYTIS A. V. JUCAS, M.D.

ODOS LIGOS IR KOSMETINE CHIRURGIJA

6132 So. Kedzie Avenue

Chicago, IL 60629

Phone (312)925-2678

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510

2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629

Telefonas: (312) 737-6784

— ir —

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

~~~~~

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininko" adm-ja.

So. Boston, Mass.—S. Minkus

Chicago, Illinois—Balys Brazdžionis

'Gifts International,' 'Parama,'
'Marginiai.'

Cleveland, Ohio—J. Zilionis

Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish
Library

Los Angeles, Cal.—V. Prižgintas

Putnam, Conn.—Immaculate Conception
Convent

Rochester, N.Y.—A. Sabalis

Waterbury, Conn.—"Spauda"

Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

ANGLIJOJE

Bradford, Yorks—Kun. J. Kuzmickis

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius

Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis

Sydney—Kun. P. Butkus

Glen Osmond, S.A.—E. Reisonienė

Mirren, SA.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris

Toronto, Ont.—V. Aušoras, A. Kuolas,
St. Prakupas

Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish
Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku
11:00 am. ir 1:00 p.m. vasaros laiku
(arba 10:00 am. ir 12:00 noon žiemos
laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumpo-
siomis bangomis.

ICA—VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

ALBINAS KURKULIS

"Stock" Brokeris ir vice prezidentas
Rodman & Renshaw, Inc.

Member New York Stock Exchange
and Other Principal Exchanges
209 S La Salle St., Chicago, Ill. 60604

(312) 332-0560

Skambinti "Collect" is bet kur JAV

"LIETUVIAI AMERIKOS VAKARUOSE!"

Siūskite metinę prenumeratą \$5.00

Užsakykite LAV savo giminėms bei drau-
gams, gyvenantiems rytinėse ir vidurio
Amerikos valstybėse, tegu susipažįsta su
mūsų veikla ir gyvenimu.

4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029
Galima LAV užsisakyti ir patelefonuojant
NO 4-2919

LIETUVIŲ RADIOJOS PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIOJOS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

Išlaiko L. Radijo Klubas

Programų koordinatorius Vladas Gilys

3329 1/2 Atwater Avenue
Los Angeles, CA 90039
Tel. (213)662-6906

BALTIMORE, MD.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123

Programos vedėjai: Albertas Juškus
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

SO. BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
11:30-12:00 val. 1430 AM iš WWEL
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET

Petras Vižinis, vedėjas

173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIOJOS KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.
vedama Stepono ir Valentino Minkų
girdima sekmadieniais 1 val.-1 val. 30 m.
Boston, Mass.—WLYN-1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdutės pasaka

502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidio Šeima

7 Programos savaitėje

Monday through Friday 5:30 p.m.-6 p.m.
Saturday & Sunday 8:30-9:30 a.m.

Visos programos is WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WECV 1450 AM banga

7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel.: HEmlock 4-2413

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro

Visos laidos iš tos pačios stoties
WOPA 1490 AM banga

Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ

2646 W. 71st St., Chicago, Ill. 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa

kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis

Veda Kazė Brazdžionytė

Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374

Atstovas St. Petersburg—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIOJOS PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Isteigta 1949

Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc

Vedėjas—Juozas Stempužis

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIOJOS VALANDA

2056 CNB Bldg., Detroit, Mich. 48226

WMZK-FM banga 98 mc.
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare
Programos rekalais kreiptis:

Albert Misiunas, 2483 Woodmere, Detroit,
MI 48209, tel. 841-3026; Algis Zapa-
rackas, 4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak,
MI 48072, tel. 549-1982.

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė

WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius
Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Lionginas Kapeckas

273 Victoria Rd, Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kas šešt. 4-5 v.p.p. iš WEVD
stoties New Yorke, 1330 kc AM
taip pat nuo 7-8 v.v., 97.9 FM banga

Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060

Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki
10 v. ryto iš WHBI stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS

217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania

Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:

Povilas ir Gertruda Dargiai

Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIOJOS PROGRAMA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

Kiekvieną rėnesio antrą, trečią ir ketvirtą
sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto
iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga

Programos vedėja Salomėja Smaišienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc

Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kirš-
teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Ruta
Ilgūnaitė, išd., L. Laukaitienė, narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės Balsas

Sekmadieniais 8-9 val. vak.

Ved. Viktoras Vaitkus

10 John St., Waterbury, Ct. 06708
Tel. 756-5173 — 754-8780

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną tračiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis—Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius

614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A 1K2
Tel. (416) 275-3134

ROMA, ITALIA

ROMOS RADIOJOS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas Dr. J. Gailius

Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas

Adresos: Sezione Litwana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti

"Lietuvių Dienų" prenumeratą
1981 metams.

Prenumeratos kaina:

JAV — \$18.00.

Kanados doleriais — \$20.

Adresas:

Lietuvių Dienos

4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA. 90029